

ALEXSANDER GELMAN'IN
“ BANKTA İKİ KİŞİ ”ADLI OYUNUNDAKİ
“ADAM”
ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

ERDAL YILDIRIM

2010

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
ALEXSANDER GELMAN'IN
“BANKTA İKİ KİŞİ”
ADLI OYUNUNDAKİ
“ADAM”
ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

ERDAL YILDIRIM

S.B.E. Film ve Drama (Oyunculuk) Yüksek Lisans Programında Hazırlanan

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Ayşe Nil ŞAMLIOĞLU

2010

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: DRAMATURJİK ÇALIŞMA.....	5
1.1. Yazarın Hayatı ve Tiyatro Anlayışı.....	5
1.2. Metin Çözümlemesi	7
2.BÖLÜM: KARAKTER ANALİZLERİ.....	47
2.1. Adam Karakteri.....	49
2.2. Kadın Karakteri.....	54
3.BÖLÜM: UYGULAMA ÇALIŞMASI.....	56
3.1. Okuma Çalışmaları Süreci.....	56
3.2. Sahneleme Çalışmaları Süreci.....	59
4.BÖLÜM: SONUÇ.....	63
5.BÖLÜM: KAYNAKÇA.....	65

ÖNSÖZ

Şunu samimiyetle ifade edebilirim ki, Film ve Drama Yüksek Lisans Bölümü'ne 2008 yılının Şubat ayında başladığımdan bu yana, birçok konudaki farkındalığım arttı, birçok şey öğrendim. Birbirinden değerli hocalarımızın emeğine sağlık. Bu programda biriktirdiğim tüm donanımımı ve tecrübelerimi sanat yaşamımda hep kullanacağım. Farklı üslup, çalışma tekniği ve yorumlarıyla beni etkileyen hocalarım, Sayın Müge GÜRMAN'a, Sayın Övgü GÖKÇE'ye, Sayın Tilbe SARAN'a, Sayın Dr. Şahika TEKANT'a bu programa bilgi almak için geldiğimde ve sonrasında fikirleriyle, yorumlarıyla, bilgi ve birikimiyle çok saygı duyduğum, çok şey öğrendiğim Sayın Doç. Dr. Çetin SARIKARTAL' a, ve yoğunluğuna rağmen tez için bana zaman ayıran, insanlığıyla, samimiyetiyle hayat boyu minnettar kalacağım tez danışmanım Sayın Ayşe Nil ŞAMLIOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tabi ki rol arkadaşım Fulya'ya da ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum. Yağmurda, fırtınada, vakitsiz zamanlarımızda, arada derede zaman üretilen evlerimizde yaptığımız çalışmalar, hayatım boyunca unutmayacağım anılarım arasında kalacak. Ve bu oyunun hazırlanmasında yardımcı olan sevgili dostum Caner BİLGİNER'e de çok teşekkür ediyorum. Dostluğuna ihtiyaç duyduğum tez aşamasında varlığını sınırsız hissettirdiği için...

Ve son olarak bana destek olan aileme özellikle her türlü kahrımı çeken, oyunun çıkma aşamasında ve öncesinde benim her şeyim olan, elim, kolum, gözüm...sevgili eşim hayat arkadaşım; karım'a çok ama çok teşekkür ediyorum.

Erdal Yıldırım

ÖZET

ALEXSANDER GELMAN'ın “BANKTA İKİ KİŞİ” ADLI OYUNUNDAKİ “ADAM” KARAKTERİNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Yıldırım, Erdal

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı (Oyunculuk)

Tez Danışmanı: Ayşe Nil ŞAMLIOĞLU

2010, 65 sayfa

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı'nda oyunculuk eğitimi gören Erdal Yıldırım tarafından Alexander Gelman'ın “Bankta İki Kişi” adlı oyunu ele alınmıştır. Oyun ve yazarı hakkında Türkçe ve İngilizce yeterli kaynak yoktu fakat oyunun çevirmeni Belgi Paksoy, oyunun yazarı Alexander Gelman'ın yakın dostu olduğu için hem oyun hem de yazar hakkında çok şey biliyordu ve bu sayede kendisinden yeterli bilgiyi alabildik. Ve edilen bilgiler ışığında bu çalışma; oyunun performansa hazırlık ve gösterim sürecinin, metin bağlamında incelenmesi, uygulama sırasındaki deneyimin aktarılması üzerine kuruludur. Performansa dayalı bu tez, süreç analizi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bankta İki Kişi, Dramaturji, Karakter Analizi, Süreç Analizi, Deneyim.

ABSTRACT

THE PREPARATION PROCESS FOR THE CHARACTER

“MAN ” IN THE PLAY “THE BENCH” WRITTEN BY

ALEXSANDER GELMAN

Yıldırım , Erdal

MFA in Film and Drama

Supervisor: Ayşe Nil Şamlıoğlu

2010, 65 pages

The play named “The Bench” written by Aleksander Gelman, has been chosen and studied by Erdal Yıldırım who has been training in Film and Drama Master’s Program. Although there is not sufficient information about the writer and play both in English and in Turkish, we could get enough information from Belgi Paksoy who is the translator of the play. As she is the close friend of Alexander Gelman, she knows much about both play and the writer. This study is based on examination of the play’s process of preparing for the performance and staging, in context of the play-text, and on relating the experience resulting from the course of practice. This thesis, based on performance, has been examined in the context of a practice as research.

Key Words: The Bench, Dramaturgy, The Character analysis, The Process Analysis, Experience

GİRİŞ

Bu oyunun tez olarak sunulmasının sebebi, çağımızın en büyük sorunu olarak görülen yalnızlık ve egoizmin geldiği noktayı ve insanoğlunun umut ve mutluluk arayışı ve bunun için çarpınısını gözler önüne sermektir. Gelman, Bankta İki Kişi oyununda bu konuyu çok çarpıcı işlemiştir. Oyun, insan ilişkilerinde kabullenilmiş, benimsenmiş değer yargılarına farklı yaklaşarak çok ciddi ve gerçekçi eleştiriler getirmektedir. Bu oyunda insanın değişmesi üzerine içsel bir hikâye kurulmaktadır. Oyun kişileri kendi içsel gerçeklerini dışa vururken, bir "öteki" kişiye ihtiyaç duyuyor. Ortaya kocaman bir egoizm, yalnızlık ve dram çıkıyor. Çünkü duygu dünyalarında örtülü gerilim "öteki" sayesinde daha fazla direnmeden kendini dışarı vuruyor. İnsan içindeki içsel yolculuk, oyuncuya kendisiyle yüzleşme, değer yargıları ve sonu nereye varacağı belli olmayan sürprizler sunuyor. Bu sayede bize ait olan her şeyimizi sorgulamaya ve yeniden keşfetmeye başlıyoruz. Tüm bunlar bir oyuncu için çok heyecan verici. Sınırlarınızı ve örttüklerinizi fark edip yenileniyorsunuz. İşte bu çalışmanın hedefi; oyunculuk becerilerimizin sınırlarını zorlamak dramaturgi çalışmasıyla da metnin ilk bakışta görünmeyen şifrelerini fark ederek "Olmaya" çalışmak.

Gelman'ın olgunluk dönemi eserim dediği, Türkçe'ye Bankta İki Kişi diye çevrilen, orijinal adıyla "Skameika", okul sırası anlamına da gelen bu oyunu, yazarın tüm oyunlarında da değindiği yaşamsal gerçeklerin bir ürünüdür. Oyun Moskova'da insanların sıkça yaşadığı manzaralardan alınmıştır. Rusya'da insanlar tek göz oda evlerinde, özellerini, mutsuzlarını, sıkışmışlıklarını, yalnızlıklarını kendilerine özel

yaşayamamaktadır. Bu nedenle tren istasyonlarında ya da parklarda tanışıp konuşacakları insanlar ararlar. Gelman bu konuyu şöyle anlatmıştır.

“ Türkiye’de nasıldır bilmiyorum ama Rusya’da kadın ve erkeklerin büyük bölümü sokaklarda, özellikle yaz aylarında parklarda tanışırlar. Kadın bir bankta otururken erkek gelir yanına ilişir ve nasıl sonuçlanacağı hiç belli olmayan, oyun gibi konuşma başlar. Parklardaki bu banklarda insanların deneyimleri ve aldıkları dersler komedi ve dram olarak sergilenir. Banklar hayat okulunun sıraları gibidir. Burada yalanlar söylenir, aldanılır, aldatılır. Dersler acı sonla bitse bile insanlar umutlarını yitirmez, bir gün mutlaka anlaşıp sarılacakları ve kucak kucağa ömür birlikte yaşayacakları kişiyi bulacaklarına inanırlar. ”

Oyun, bir adam ve bir kadının başından geçmektedir. Sıkışmış bir hayatı olan bir Adamlar, aynı derecede ‘bir umut’ diye parka gelen bir Kadının, kendilerini, hayatı, toplumu anlama ve yeni yollar arama çabasını işliyor. Adam yine içkili bir şekilde parka gelir. Etrafta bir kadın bulma çabasıyla banka oturur. O sırada parka diğer taraftan gelen bir kadın, adamı görür. Kadın, adamı tanır. Çünkü adamlar bir yıl önce bu parkta tanışmıştır. Ve saatlerce konuştuğundan sonra kadının evine gidip birlikte olmuşlardır. Kadın, adamın yanına gelip konuşmaya bahane için ateşi olup olmadığını sorar. Adam onu tanımaz ve konuşmaya başlar. Adam, kadına türlü yalanlar söylemeyip eve gitmeyi teklif eder. Kadın dayanamaz adamı tanıdığını geçen yılda eve gittiklerini, birlikte olduklarını söyler. Adam, kadının kendisini tanıdığına gerçekten ikna olunca türlü yalanlar uydurur. Kadın onun yalanlarını bir bir çıkarır. Ama bu, adamın farklı yalanlar söylemesine zemin hazırlar. Artık Kadın’ı ikna etme çabalarına başlar.

Yine kadının evine gitmeleri için diller döker. İkna çabaları yeni hayallere, yeni konulara girme yolculuğuna dönüşür. Kadın ikna olmuş gibi görünüp sürekli vazgeçer. Bu, Adamın daha da yalan söylemesine sebep olur. Adam kadına ihtiyaç duyduğunu onun evine gitmesi gerektiğini söyler. Kadın reddeder, Adam parktan ayrılır. Kadın ağlamaklı bir şekilde adamın ardından bakar. Bir süre sonra Adam döner. Evini ve karısını terk edip onunla yaşamak istediğini söyler. Kendi hayatının detaylarını anlatır. Sonra kadın ona öğütler vermeye başlar. Hayatla ilgili plan kurarlar. Adam kendisi için yardım dileyen bir çocuğa dönüşür. Kadın yardım etmeyi kabul eder. Fakat bu sefer Adam vazgeçer. Adam kendi evine yalnız gitmek istediğini söyler. Kadın, evinin anahtarını verir. İsteddiği zaman gelebileceğini söyler. Adam anahtarı alır. Oradan hızlı bir şekilde uzaklaşır.

Genel akışı bu şekilde özetlenebilecek oyunun derinliklerine inildiğinde anlaşılacağı üzere, bu bir Kadın ve bir Erkek'in birbirine yalan söyleme, birlikte olma çabalarının çok ötesinde bir gerçekliğe sahiptir. Anlatılmak istenen şey yalnızlaşan 21. Yüzyıl insanı ve çıkış yollarıdır. Kadın, gerçeğini ve arayışını Adam üzerinde, Adam da Kadın üzerinde yapmaktadır.

Hikâye bir adam ve bir kadın üzerinden gitse de aslında anlatılan tüm insanlardır. Hayatların akıp gittiği bir sosyal çevrede, oyunda tanık olduğumuz yalanlar, ikinci kimlik yaratılması, giderek bu kimliğin süslenip ötekine benzetilmesi, yeni arayış ve yaşamlara kapı aralanması genelleştiriliyor. Burada tekilden yola çıkılarak tümele varılması amaçlanıyor. Yani Oyun kişilerinin derin gerçeği, oyunun genel gerçeği haline getirilmeye çalışılıyor.

Oyun, tamamen gerçek hayattan alınmıştır. Gerçek insani sorunlar, yaşamsal zorluklar, koşulların yarattığı bunalımlar... O nedenle oyundaki Kadın ya da Adam karakteri içimizden biri, hatta biz bile olabiliriz. Kullanılan dil de bu sadelikte ve netliktedir. Hareketten çok iki karakterin sürekli konuştuğunu oyunda görmekteyiz. Tüm bu özellikler oyunu **gerçekçi** yapmaktadır.

“ Gerçekçi tiyatroda, dış hareket azalmış, konuşma önem kazanmıştır. Konuşma salt söz düzeni olarak estetik bir etkinlik yaratmak için değil, gerçekleri açıklamak içindir.”¹

Tezin analiz bölümlerinde ve çalışma sürecinin anlatıldığı kısımda yukarda özetlenen savların oyunculuk macerası ile birlikte nasıl şekillendiği ve performansı nasıl etkilediği anlatılmaya çalışılmıştır.

¹ şener, Sevda, *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, (2003), s.205

1. BÖLÜM: DRAMATURJİ ÇALIŞMASI

1.1.Yazarın Hayatı ve Tiyatro Anlayışı

1933 yılında Moldovya'da doğdu. Ailesinin bütün bireyleri İkinci Dünya Savaşında sırasında Naziler tarafından yok edildi. 7. sınıftan ayrılıp trikotaj teknikerliği eğitimi gördü. Ekmek parası kazanabilmek için küçük yaşta Lvev çorap fabrikasında çalışmaya başladı. Lise öğrenimi gece okullarında tamamladı. Daha sonra askeri eğitim görüp sekiz yıl süreyle Sovyet Deniz Filosunda Yardımcı Kaptan olarak görev yaptı. Askerlikten ayrılıp Kişinev'deki bir fabrikada tornacı oldu. Torna tezgâhı başında 3 yıl çalıştıktan sonra Leningrad Yöresinde, Kirşi kentinde ayak işlerinden ustabaşlığa, mühendisliğe kadar her türlü görevde bulundu. Bir petrol rafinerisi inşaatında, dört yıl süreyle kombinanın parti örgütü başkanlığını yaptı. Ardından Laningrad'da sırasıyla Smena(Vardiya) ve Leningradradski Robiçi (Leningrad İşçisi) gazetelerinde muhabir olarak çalıştı.

1970 Yılında Eşi Tatyana Kalyetskaya ile "Gece Vardiyası" adlı senaryoyu yazdı. Ve hemen sinemaya uyarlandı. Daha sonra birlikte iki senaryo daha yazdılar: Fyodor'un Sevgili Karısı Ksenya ve Beni Yetişkin Sayın. Ayrıca altı belgesel filmin senaryosunu yazdı. 1975 yılında yazdığı Premia (Prim) adlı senaryonun çekimleri henüz sürmekteyken, Leningrad 'da tiyatroya, bir oyun olarak, "Bir Parti Toplantısının Tutanağı" adı altında girdi. Film SSCB Film Festivalinde birincilik kazandı. Gelman, Tiyatronun kapısından ilk kez 1975 yılında, Leningrad Büyük Dram Tiyatrosu Genel

Sanat Yönetmeni G. Tovstenev 'un çağrısı üzerine, bir tiyatro yazarı olarak girdi. Biz Aşağıda İmzası Olanlar oyunu Moskova Sanat Tiyatrosu, Moskova Satir Tiyatrosu, Leningrad Dram Tiyatrosu, ülkemizde ve bazı ülkelerde sahnelenmiştir.

Gelman, 1986 yılında SSCB Tiyatro Çalışanları Rusya Federasyonu Birliği Sekreterliğine seçildi. Aynı zamanda SSCB Sinema Çalışanları Birliği Sekreteri oldu. 1989 Yılında yapılan ilk demokratik genel seçimle Sovyetler Birliği Parlamentosuna milletvekili olarak girdi. Glasnost Çalışma Grubu ve İnsan Hakları Komisyonlarında yoğun çalışmalar, uluslararası toplantılar ve politik makalelerle, çeşitli konferanslarla dolu geçen birkaç hareketli yıl süresince yeni oyun yazamadı.

Oyunlarının usta işi dramatik ve evrensel kurgusu, özgün bir gerilim ögesi taşıyarak izleyeni her an tetikte tutan yapısı, içeriği ve mesajının güçlülüğü Gelman'a haklı bir ün kazandırmıştır. Çağdaş Toplumsal sorunlara değinerek, sözünü hiç sakınmayan bir üslubu vardır. Aynı zamanda devlet-aile, birey- yönetim ilişkileri gibi kavramları evrensel boyutlarda işlemiştir. Bu özelliğiyle ülkesinin sınırları dışına taşmayı da başarmıştır. Yazdığı oyunların hemen hepsi sinema ve televizyon yorumları olarak geniş kitlelerin beğenisi kazanmıştır. " Glasnost " sözcüğünün henüz bilinmediği yıllarda " yeniden Yapılanma " ve (Açıklık) Glasnost öncülüğünü ve sözcülüğünü yapmıştır.

Gelman, özde hep aynı konu üzerinde durmaktadır. Oyunların ana teması, toplum için çok sakıncalı olduğuna inandığı kendince " grup egoizmi " olarak adlandırdığı ve nefret ettiği bir olgudur. Çağdaş toplumlarda kişiler maddi çıkarları, ünleri, iş hayatlarındaki başarıları uğruna gruplaşır, birleşir, toplumsal ve ulusal

değerleri çiğneyip geçerler. Devlete hizmet ediyor maskesi altında, toplumun gerçek çıkarlarına ters düşer, devlete zarar verirler.

1.2. Metin Çözümlemesi

Oyun, Gelman'ın metnin başında belirttiği gibi, Parkta geçmektedir. Yaz akşamıdır, eğlenen insanlar, yüksek sesle konuşan arkadaş grupları havanın kararmaya başlamasıyla parkı terk etmeye başlar. Ve parkın sağ girişinden Adam'ın gelmesiyle oyun başlar. Adam, etrafı dikkatlice süzer, cebindeki gazeteyi çıkarır. Tekrar etrafına baktıktan sonra okumaya başlar, o sırada yanına Kadın gelir.

KADIN: *İyi akşamlar canım!*

ADAM: *(Tanımaz) İyi akşamlar, canım!*²

Oyunun daha en başında Kadın, adamı tanımıştır. Adam'ın bir yıl önce birlikte olduğu kişi olduğundan emin bir şekilde ve bakalım tanıyabilecek mi edasıyla bankın yanına gelir. Fakat Adam alkolün de etkisiyle kadını tanıyamaz, kendisine CANIM diye seslenen kadını süzer ve oh işte elime bir av düştü edasıyla sıcak davranmaya çalışır. Kadın konuşmaya başlamak için bahane olsun diye çantasından çıkardığı sigarasını yakmasını ister. Çünkü bir şekilde iletişime geçmek istemektedir.

KADIN: *Kibritiniz var mı?*

² Gelman , Bankta İki Kişi, s.1

ADAM: Kibritim var. (Cebinden bir kibrit kutusu çıkarır.) Böyle hoş bir hanım için kibrit olmaz olur mu? ³

Bu şekilde bir konuşma başlatır. Adam, Kadının sıcak yaklaşımından dolayı, kendince özel ve şımarık cevaplar vermeye başlar. Bunun nedeni kendini doğal, esprili, açık sözlü göstermeye çalışıp amacına kısa yoldan ulaşmaya çalışmak istemesidir. Kadın'ı biraz da denemek ister. Adam'ın, oyunun genelinde yapmak istediği de zaten budur

ADAM: Hangi tarafa oturmamı emredersiniz? Mesela benim o "illet" karım hep sağ yanına oturmamı isterdi. Siz nasıl isterdiniz?

KADIN: Benim için hiç fark etmez. ⁴

Ayrıca Adam, sempatik olmaya çalışıp, kendince Kadının güven duyacağı, sempatik, esprili biri görüntüsü çizmeye çalışıyor. Karısının da varlığından bahsedip, ne kadar dürüst, güvenilir bir kişi olduğunu göstermeye çalışıyor. Fakat karısıyla ilgili daha oyunun başında neden böyle cümle kurduğunu oyunun ilerleyen bölümlerinde daha iyi anlayacağız. Kadından gelen olumlu tepkiler karşısında daha da espi dozunu arttırarak iletişime giriyor. Adam konuştuğu kişinin kim olduğunu öğrenmek için de bu yöntemi kullanıyor. Fakat Kadının, onun bu şekilde yalan söylemesine, yavaş yavaş tahammülü azaldığı, için tepkiler vermeye başlıyor. Kadının bu tarzı Adam'ın yalanlarını yüze vurmaya başlama isteğinin belirtileridir.

³ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.1

⁴ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.1

ADAM: *Bu arada size bir sır vereyim, benim adım*

Nikolay.

KADIN: *Ne, ne dedin!*⁵

Adam işi iyice espriye vurup amacına doğru emin adımlara yürüdüğü düşünmeye başlar. Kadın, Adamın söylediklerine ilk defa imalı yanıt verir. *Ne, ne dedin!* repliğiyle kadının gerçeği tutmaya çalıştığını anlıyoruz. Biraz daha beklemeyi tercih ediyor. Bunu konuşmasının devamından da anlıyoruz “ *Adımın ne önemi var? Bakın işte karşınızdayım. Bu yetmez mi*” Kadın burada biraz daha oyununa devam etmenin yolunu seçerken Adam ise harekete geçmenin yavaş yavaş zamanının geldiğini düşünür. Elini Kadının omzuna atar ve “*Aman ne güzel . Anlaşılan siz şekle değil, içeriğe önem veren kadınlardansınız*” der. Adam biraz da fiziksel olarak yoklama yoluna gider. Çünkü artık kendisinin onunla birlikte olmak istediğini ve Kadının da ona karşı boş olmadığını anlar. Ve kendisinin de bu ilişki için engeli olmadığını anlatmak ister.

ADAM: *Ben özgür bir erkeğim*

KADIN: *Ya Öyle mi?*⁶

Ve Adam, Kadının rahatsız olmadığını düşünür. Hatta istediği sonucuna da varır. İlk defa gerçek bir hamle yapmak ister. Ama ve gerçek bir çapkın olmadığından dolayı ne zaman harekete geçeceğini bilmez, aniden şimdi diye karar verir.

⁵ Gelman , Aleksander *Bankta İki Kişi, s.1*

⁶ Gelman , Aleksander *Bankta İki Kişi, s.2*

ADAM: Tamam, ben de çok özür dilerim işte.

(Tüm gücüyle Kadın'a sarılır.) İş gezisindeyim! Üç aylığına geldim! Buranın yabancısıyım yani onun için birden, birden kendimi kaybettim, özür dilerim. Kâbus gibi bir şey, delirmek üzereyim.

*KADIN: Bırakın beni, domuz herif!*⁷

Burada Adamın bu işi bilmediğini ve amatörlüğünü, biz daha iyi anlıyoruz. Adamın tamamen beceriksiz, kadınların dilinden anlamayan düz bir kişilik olduğu beliriyor. Çünkü asıl amacının çapkınlık olmadığı, başka bir şey olabileceğini sezebiliyoruz. Amacının ne olduğunu net olarak oyunun sonlarına doğru anlıyoruz. Yani Adam kesinlikle çapkın bir kişilik değildir. Çünkü tamamen bir oyun üzerine gidip kadına birden saldırıcasına sarılması, oyunun birçok yerinde anlık geçişler, değişimler yaparak Kadına yakınlaşmaya çalışması bize bunu gösteriyor. Kadın ise her ne kadar rahatsız da olsa hala beklemede kalmayı tercih ediyor. Çünkü zamanını kollamaktadır. Sadece Adam'ı çok reddedici olmadan engellemeye çalışıyor. Onun daha da konuşup açık vermesini beklemektedir.

Adam ise Kadına bu şekilde ulaşamayacağını düşünerek ani bir karar verip aklına ilk gelen fikirle kadının gönlünü alma yoluna başvuruyor.

⁷ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.2

*ADAM: Sizden gerçekten çok özür diliyorum. Çok ciddiym. Sizi başka biri sanmıştım.*⁸

Adam samimiyetini göstermek için çok ciddi görünmeye çalışır. Asıl niyeti Kadından bir yanıt alabilmektir. Kafasında o anda kurduğu şeyleri anlatmak istemektedir. Ve Kadın “ Ne demek o? ” diye sorar. Adamın istediği olmuştur. Zaten Adamın amacı bir şekilde Kadının tepki vermesidir. Tepki verdikten sonra birçok şey söyleyebileceğini bilmektedir. Çünkü Kadına bu yolla ulaşamadığını anladığı için başka bir yola girmeye çalışır. Onun başlangıcı içinde hata yaptığını üzgün olduğunu anlatıp Kadını ikna etmek ister.

Adam aslında, her hata yaptığında yeni yöntemler de öğrenmektedir. Çünkü Kadında nelerin işe yaradığı neler işe yaramadığı görüp ona göre yalanlarından çıkış yolları aramaktadır. Kadının verdiği tepkiye, cevap verme şekilleri denemektedir. Daha doğrusu Kadının zayıflıklarını, zaafalarını anlamaya çalışmaktadır. Oyunun ilerleyen bölümlerinde bunu daha iyi görebiliyoruz.

ADAM: Hep böyle olur. İnsan ilk tanıştığında o kişiyi hemen bir kalıba oturtur. Yani, ben de sizi başka türlü biri sandım. Gerçekten öyle oldu. Sizi kolay elde edilen kadınlardan sandım. O kadınlar önce nazlanırlar, itişip kakışirlar ama

⁸ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.2

*sonunda teşekkür ederler. Hani vardır ya, o tipler işte. Yanıldım, sizi onlarla karıştırdım, bir yanlışlık oldu.*⁹

Adam yeni bir yola girmek için yaptığı bu manevraya, Kadının nasıl tepki vereceğini merak eder. Çünkü çeşitli yollar denemektedir. Bu özür mesajın karşısında Kadının tepkisi Adamı yüreklendirir. Kadının söylediği ” *bence en büyük yanlışlık işin başında olmuş, sizin dünyaya gelişinizde*” cümlesi ve parktan gitmemesi Adamın hoşuna gitmiştir. Fakat aslında Kadının gitmemesinin sebebi Kadının amacı için seçtiği bir oyundur. **Bu küçük oyunları Kadın ve Adam oyunun ilerleyen yerlerinde sıkça kullanmaktadırlar. Bu, ikisinin de birbirinden beklentilerinin olduğu ve hatta birbirlerinden etkilendikleri anlamına da gelir.**

Adam; Kadından, yaptıklarına rağmen çok olumsuz tepkiler gelmemesinin, farklı yollar deneyebileceği anlamına geldiğini düşünür. Ve yeni bir yol daha dener. Yanlış anlaşıldığını Kadına anlatmıştır. Ama yine de asıl amacından uzaklaşmadan bir plan daha kurar. Ve bunun işe yaracağını düşünür. Ve asıl söylemek istediğini söyler.

ADAM: Boşuna zahmet etmeyin . Bakın size bir örnek vereyim. Genellikle bu gibi durumlarda şöyle denir.” Daha tanışır tanışmaz yatağa girilir mi?” Gerçekten, neden böyle hemen? Nedendir bu acele? Yiyecek mağazaları çok erken kapanıyor, çok erken!... Akşam saat altıda işten çıkıyorsun, Saat dokuzda dükkânlar kapanıyor. Yetiş, yetiş bakalım yetişebilirsen! (Kadın gülümser, Adam samimi ve sıcak bir şekilde) Kısacası, bu

⁹ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.2

durum karşısında ne yapılması gerektiği konusuna açıklık getirmek istiyorum. Seninle şimdi kalkıp doğruca şu köşedeki markete gidiyoruz. Tanrının bizi buluşturduğu bu muhteşem bankı terk ediyoruz, bu güzelliklerle dolu parkı terk ediyoruz. Her ne kadar bu şehrin yabancıysam da, köşede bir market olduğunu biliyorum. Oradan canının çektiği, bulduğumuz ne varsa alırız. Ellerimizde paketlerle kendimizi bir taksiye atarız. Ve ... doğru size... ¹⁰

Adam'ın söylediği, asıl amacına hizmet cümleleri karşısında Kadın yavaş yavaş bazı şeylerin zamanı geldiğini düşünmeye başlar. Adamın kendisini tanımadığına kesin emin olur. Atağa geçme zamanının geldiğini düşünür. Adam ise bu hamle karşısında Kadının tavrını heyecanla bekler. Aslında cevabının olumlu olacağını inanmış gözükür. Fakat Kadın ağzındaki baklayı çıkarmak için hazırlanır. Tüm bu söylediklerine “ *ya öyle mi?*” diye cevap vermesi bunun bir göstergesidir. Fakat Adam kendisini ve Kadını inandırmaya çalıştığı için bunu farklı yorumlar ve devam eder.

ADAM: *Nasıl teklif ama?*

KADIN: *Harika!*

ADAM: *Evet gidiyor muyuz? ¹¹*

¹⁰ *Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.3*

¹¹ *Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.3*

Adam oyunun başından beri söylemeye çalıştığı şeyi söyler. Eve gitme isteğini oyunda ilk söylediği yerdir. Ama bunu artık belli aralıklarla söyleyecektir. Kadın; Adamın, amacını net söylemesinin ardından artık tuttuklarını bir bir konuşmaya başlamanın vakti geldiğini düşünür. **Artık Kadının atağa geçtiği Adamın savunmaya ve açıklamalara geçtiği bir süreç başlar.**

***KADIN:** Siz benim evime daha önce de gelmişsiniz. O zaman adınız Yüriçkaydı, şimdi Koleçka olmuş!*¹²

Kadının bu lafiyla oyun başka bir hal kazanmıştır. Adam çok şaşırılmış, Kendince emin adımlarla ilerlediği yolda ayağı takılmıştır. Şoke olmuştur. Durumu anlamaya çalışmak ister “ *ne dediniz* ” der. Çünkü kendini çok şaşkın ve kötü hisseder. Kadın ise atağa geçmiştir “ *Sen diyorum benim evime daha önce de geldin. Ne o, belleğini mi yitirdin?* ” diyerek kozunu oynar. Burada Kadının, Adamın tüm yaptıklarının farkında olduğunu, sadece biraz daha bekleyip doğru zamanı kolladığını anlıyoruz. Birçok defa sinirlenmiş ve kendini hep tutmuştur. Zaten oyunda iki kişi de sürekli planlar kurup galip gelmeye, amacına ulaşmaya çalışmaktadırlar. Hayatta sürekli karşımıza çıkan durumlarda da durum böyledir. Biri birine bir şey yapar. O da onun başka bir açığını yakalar. Bu evliliklerde, siyasette, okulda, hatta arkadaşlıklarda, dostluklarda hatta hatta ailede bile böyledir. Oyunun tamamen değiştiği bu noktadan itibaren Kadın ipleri eline almıştır. Artık sorgulama, konuşma sırası kendisine gelmiştir. Adam şaşkına dönmüş ve gerilmeye başlamıştır. Kadın, Adamın bu halini de fırsat bilip devam etme yolunu seçmiştir.

¹² Gelman , *Alexsander Bankta İki Kişi*, s.3

KADIN: *Sen, diyordum benim evime daha önce de geldin. Ne o, yoksa belleğini mi yitirdin?*

ADAM: *Ben, ben mi geldim?*¹³

Adam daha şaşkına dönmüştür. Kadın kararlı ve ısrarla tanıdığını söylemektedir. Adam ise biraz da kendisi gibi düşünüp belki oyun yapıyor ihtimalini de tutarak gerçek mi oyun mu olduğunu anlamaya çalışıyor. O nedenle *Ben, ben mi geldim* diye soruyor. Fakat Kadın o kadar emin ve karalıdır ki, hemen aynı karlıkla şiddetini arttırarak devam ediyor.

KADIN: *Evet sen... sen geldin... Soyunsam hatırlar mısın acaba? (Adam, Kadından yavaşça uzaklaşmaya çalışır.) Hiç kımıldama! Kaçamazsın! Önce bir hatırla bakalım kim olduğumu! Unutmuş! (Ceketinin yakasına yapışarak Adam'ı sarsar.) Hatırlamaya çalış! Düşün biraz?*

ADAM: *Yapmayın herkes bize bakıyor.*

KADIN: *Olsun, baksınlar. Sen şimdi bana bir baksana! İyice bak...Kaçırma gözlerini, bak! Çok yorgunsun, işin ağır, onun için de koynunda yattığın kadını hatırlayamadın değil mi? Haydi gayret et, kafanı çalıştır biraz...*¹⁴

¹³ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.3

¹⁴ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.3

Adam, Kadının söylediklerinin gerçek olduğunu anlar. Kovalamaca da köşeye sıkışmaya başlamıştır. Kadın, kararlı ve tehlikeli olmaya başlamıştır. Durumu sakinleştirmeye çalışmak ister. Çünkü gidişattan endişe duyar. Kadının öfkesi artmaktadır. O nedenle bir şeyler yapmanın gerektiğini düşünmektedir. Ve ‘ ‘ *Siz yoksa... Porselen fabrikasında çalışan bayansınız...* der. Çünkü biraz olsun Kadının öfkesini dindirmek ister. Burada Adam ciddi bir şekilde zor duruma girmiştir. Kadının kendisini kesin tanıdığına emin olmuştur. Onun da Kadını tanıması gerektiğini anlar. Zaten Kadın bu konuda ısrarcıdır. *Hala anlayamadın mı? Gözünü oyarım senin aşağılık herif!* demesi bu konudaki kararlılığını gösterir. Adamın kafasında bir ışık yanar.

ADAM: (*Yerinden fırlar, derin soluk alır.*) *Vera! Vera!*

(*Hafif gülmektedir.*)

KADIN: *Ne sırtıyorsun öyle? Hatırladın mı? Yoksa pek çıkaramadın mı?*¹⁵

Artık Adam da Kadını tanımıştır. Bundan sonra Adam artık savunmaya geçecektir. Çünkü Kadının elinde çok önemli kozlar vardır. Çok kızgın ve sinirlidir. Adam hemen bir çıkış yolu düşünür. Artık gerçeği söylemeye zamanı geldi imasıyla

‘ ‘ *Adım Aleksey* ‘ ‘der. Buradaki amacı Kadının sakinleşmesini sağlamak kendisinin de bundan sonra doğruları söyleyeceğinin imasında bulunmak. Kadın ise bu konuşmalarla pek tatmin olmadığını, kadınlık gururunu incindiğini anlatmak için elindeki kozlarla üstüne gider. ‘ ‘*Şimdi ülkenin parklarında dolaşip bu yeni maceramı anlatırsın. Bu sefer de bir yıl önce koynunda yattığın kadını tanıyamadın! Çok eğlenirler. Çok komik. İnsan*

¹⁵ *Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.3*

müsveddesi! Hayvan seni! (Bütün gücünü toplar) Boğarım seni şimdi... Bak nasıl boğarım görürsün. Kendimi de seni de öldürmezsem.’’ Kadın, nasıl böyle bir adama inanıp aldandığı için kendisine, bu kadar yalan söyleyip aldattığı için Adam’a kızıyor.

Ayrıca Kadın, Adamı adi bir şekilde çapkınlık yapmaya gelen biri zannetmektedir. Oyun ilerledikçe bunun böyle olmadığını anlayıp Adamla bir yakınlık kurmaya başlayacaktır. Adam ise buradan bir çıkış yolu bulmaya çalışıyor

ADAM: (Yerinden fırlar, Kadın’ın çantasını alır.) *Al, haydi bakalım! Yap, bitir bu işi! Dünyayı bu pislikten temizle! Hiç durma öldür... Ama hakaret etme, öldür!*

KADIN: (Çantayı Adamın başına indirir) *Nasıl Oldu mu? Buldun mu şimdi belanı? (Adam ağlamaya başlar)*¹⁶

Adam aslında Kadın’ın kendisine vurmayacağını hesap ederek çantayı vermiş ve kendisine vurmasını istemiştir. Ayrıca burada başka amaçladığı şey hatasını kabul ettiğini Kadın’ a gösterip kendisini onun gözünde biraz da olsun yüceltmektir.(Adamın bu tavrı oyunun birçok yerinde karşımıza çıkmaktadır) Adam, Kadın’a ulaşabilmek için bundan sonra yeni oyunlar, yalanlara başvurur.

ADAM: (Adam elini kalbine götürür.) *Şuramda işte...*

(Gösterir.) *Buz gibi oldu... Sıkıştırıyor... Ahh...*

KADIN: *İlaç vereyim mi?*¹⁷

¹⁶ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.4

Adamın seçtiği bu yalanla yapmak istediği Kadının annelik yönünden faydalanıp yakınlaşmaya çalışmaktır. Çünkü Adam türlü oyunlar deneme sürecinde etkileyici yollar aramaktadır. Bu yolu da denemek ister. Kadının ona sorduğu birçok şeyi, ağır yalanını bahane edip geçiştirmek ister. “Çoktan mı ayrı yaşıyorsun” diye sorduğunda “Üç yıldır” diye kısa cevap verir. Fakat Kadın devam eder. “Geçen yıl üç demiştin” Adam ise “Geçen yıl söylediklerimin hepsi yalandı, Vera. Lütfen gidelim. Orada her şeyi anlatırım. Haydi kalk!” diyerek bu oyunla işi oldu bittiye getirip Kadının evine bir an önce gitme istediği gerçekleştirmek ister. Oyun boyunca iki taraf çeşitli oyunlar denerler. Burada ise Adam, Kadın’ı eve götürmek ister. Kadın ise gerçeği ispatlayıp intikamını almak ister. İşte bu doğrultuda Kadın da bir oyuna başvurur.

KADIN: *Alyoşa şu çeketini sırtıma verir misin? Soğuk oldu.*

ADAM: *Haydi gidelim artık.*¹⁸

Kadın burada kendi planını uygulama yoluna girmiştir. Adamın eve gitme isteğini çok iyi anladığı için niyetini de çok iyi bildiği için, bir şey söylediğinde yanlış anlaşılmayacağını hatta söylenenin dışında bir şey anlaşılmayacağını anladığı için bu yola başvurur. Adam ise bunu bir yumuşama, olumlu bir şey olarak anlar. Oyun genelinde Kadının oyunlarının daha zekice, Adamın planlarının ise daha düz, ilk akla geldiği gibi yapıldığını görüyoruz. Bu, kadın ve erkek yapısıyla paralellik taşımaktadır.

İşte buradan hareketle, Kadın numarasını gerçekleştirmek için biraz Adamı konuşturup ceket alışını unutturmak ister.

¹⁷ Gelman , *Alexsander Bankta İki Kişi*, s.5

¹⁸ Gelman , *Alexsander Bankta İki Kişi*, s.6

ADAM: ... Vera! Gidelim artık.

KADIN: Beş dakika daha oturalım, sonra gideriz. Beş dakika(Adamı banka oturtur, kendisi de dizlerine ilişir.) Araba almak çok kolay Alyoşa. Sen ayda 400 kazanıyor olduğuna göre, karın da 200 kazanıyor olsa... Eder sana ayda altı yüz. Bunun yarısı tasarruf hesabına yatırılrsa yılda 3600 eder. İki yıl sonra arabayı aldın gitti! Evlenmeye karar verecek olursan, istediğin şeylerin bir listesini yap. Karın da görsün diye şöyle açıkta bir yere as... Duvara, aynanın altına falan, anladın mı? ¹⁹

Kadın tüm bu uzun konuşmayı ceketini almasını unutturmak ve planına zemin hazırlamak için yapmaktadır. Amacı doğrultusunda daha birçok şey sorar ve söyler. ‘‘ Tamam Alyoşa gidelim. Yalnız sen gelmiyorsun’’. Bunu söylemekte ki amacı Adamı daha tavına getirmek, daha konuşturmak, zamanını iyi değerlendirmektir. Yine söylediği *Bugün beni tanıyamadığın için cezalısun* cümlesi, planın bir parçası olarak uyguladığı bir taktiktir. Adam ise tüm bunlardan habersiz Kadının bu yaklaşımına yanıt bulabilmek ve kendini anlatabilmek için çıkış yolu geliştirmek ister. Kadının planından habersizdir. Ve bir yol düşünür.

ADAM: Tamam Vera! Demek ki benim kafamda bir bozukluk var... İsteyerek yapmadım ki... Hayatım lütfen çok rica ediyorum, ne olur bugün beni yalnız bırakma! Götür beni evinde

¹⁹ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.6

hapset!... Nereye istersen oraya kıvrılıp yatarım, yerde bile yatarım... O geçen karşılaşmamızda seninle ayrı yönlere giden iki insandık. Biran için buluştuk. Sonra ayrılıp yollarımıza devam ettik. Şimdi durum farklı!

KADIN: *Farklı mı? Nasıl yani?*

ADAM: *Bugün bizi Kader buluşturdu Vera. Bugün bambaşka bir şey oldu, bir şeyler başladı. O zaman öyle bir şey olmadı, ama şimdi oldu. O gün bizi şeytan itmişti birbirimize şimdi bugün Tanrı buluşturdu. Yani neden ikimiz de bugün, aynı saatte, aynı yerde, parkın bu köşesinde aynı anda bulunuyorduk neden dersin? Kader, anlıyor musun, kaderin bir oyunu bu.*²⁰

Adam çok iddialı cümleler kurar. İlk defa KADER kelimesini kullanır. Tanrısal bir boyut katmak ister bu ilişkiye. Bu şekilde kadını etkileyeceğini düşünmektedir. Aynı zamanda hatanın kendisinde olduğunu anlatması da Kadını çekebilmek için tuzaklardan biridir. Fakat Kadın, Adam'ın bu oyununu bozar.

KADIN: *Ben hemen hemen her akşam bu parktayım, tamam mı? Karşılaştık, çünkü ben senin yanına geldim. Sen, yeryüzünde Vera diye bir kadının olduğunu unutmuştun. Önce sen benim oturduğun banka geldin. O sarışın Kadına ‘‘ yağmur yağacak mı acaba? ‘‘ diye sordun. Onun hemen yanında*

²⁰ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.7

*oturuyordum. Beni fark etmedin bile! Boşluğa bakar gibi bakıp geçtin! Ama seni tanıdım, peşine düşütüm! Bu mu kader?*²¹

Kadın kesin bir dille Adam'ın savunmasını çürütür. Çünkü elinde çok önemli kanıtları vardır. Adam bunların farkındadır. O nedenle farklı bir yol denemeye karar verir. Kadının kararlığında “*Tamam Vera! Ne istiyorsun kalkıp gitmemi mi?*” diye Kadın'a tuzak anlamında bir cümle kurar. Adam, burada gitme fikrinde blöf yapmıştır. Çünkü Kadın'ın, gitmesini istemediğini bildiği için ve verilecek en etkili yanıtın bu olduğunu düşündüğünden dolayı bu şekilde konuşur. Kadın “*Gidersen git... Ne yani, bir kez olsun şöyle yalnızca refakat için kalamaz mısın yanımda?*” şeklinde yanıt verir.

Oyunun genelinde Kadın, Adam'a, Adam da Kadın'a asıl planını uygulayabilme zamanı kazanabilmek için alttan alışlar haklıymış gibi davranışlar sergiler. Kadının da burada asıl amacı; ceketini alışı planını rahat uygulayabilmek için Adam'a ceket meselesini unutturmak.

KADIN: *Otur biraz ... ben şimdi gelirim.*

ADAM: *Nereye?*

KADIN: *Bir yere kadar gitmem gerek.*²²

Ve nihayet Kadın ceketini alıp dışarı gider. Asıl istediği budur. Kadın, planını Adam'ın, anlamayacağından emindir. Bu aşamaya gelene kadar zaten tartmıştır. Ve bu tür oyunları aklına getiremeyeceğini de bilmektedir. Çünkü o nihayetinde bir erkektir. Bazı oyunların, numaraların sadece kadınların aklına geleceğini bilmektedir. Adam, saf

²¹ *Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.7*

²² *Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.7*

bir şekilde Kadın üşüdüğü için ceketini verdiğini düşünür. Ayrıca bunun, kadını kendisine yaklaştırabileceğini de düşünür. Ayrıca, Adam kendisini Kadının gözünde puan kazanıyor olarak görmektedir. Kadın ise Adam'ın da oyunun ilerleyen yerlerinde yaptığı gibi, kadın-erkek ayrımındaki yapısından kaynaklanan zaafı, kullanma yoluna gidiyor. Oyunun genelinde Kadın, bu taktiği, Adam'dan daha iyi kullanmaktadır.

***ADAM:** (Kalkar, kadını ıslık çalarak karşılar.) Ne çabuk! Asker adımlarıyla gidip döndün! Neden öyle üzgünsün? Seni tanıyamadığım mı geldi gene aklına? (Güler, kollarını iki yana açar) Gene vurmak ister misin? (Gerinir) Hadi vursana, ne bekliyorsun?*

(Güler) Sana bir fıkra anlatayım da gül! Bizim turistlerden birinin yolu Paris'e düşer. (Kadın donmuş gibi, hareketsiz durmaktadır. Kadının ellerini tutar.) Tamam, artık, yapma? Yeter. Vera (Opera aryası söyler gibi seslenir) Ve..e..ra... Sana sesleniyorum Vera... Sana söz veriyorum, Vera,..Asla bir daha...Seni unutmamaya!... (Güler.) Haydi gidelim!... Ne oldu şimdi Vera? Lütfen söyler misin? (Kadın ceketi çıkarır, Adam'a uzatır.) Neden veriyorsun bunu?

***KADIN:** Bir dahaki sefer kimliğini evde bırak...²³*

²³ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.8

Adamın, Kadın'ın bir açık yakaladığını anladığı ya da düşündüğü an, işi zevzekliğe, espriye vurma alışkanlığını burada da görüyoruz. Ortamı yumuşatmak için yaptığı bu tavırlar, Adam'ın tamamen suçluluğundan kaynaklanmaktadır. Yukarıda bahsettiğim Adam'ın daha düz, sıradan bir kişilik olduğu, burada net bir şekilde görülmektedir. Suçunu bilmeden savunmaya geçmesi ve savunmasını da yine oyunun en başında bahsettiğim, kadınlar esprili erkekleri sever, düz mantığının her yerde geçerli olduğunu düşünerek bir tavır sergilemesi, bunu destekleyen bir göstergedir. Kadının mantıklı ve sabırlı yaklaşımları Adam'ın bu yapısını daha da gözler önüne sermektedir.

***KADIN:** Özür dilerim Fyodor Kuzmiç. İki çocuk babası...
Otobüs işletmeleri çalışanı... Hiçbir zaman iş gezisine çıkmaz.
Eşiyle birlikte Kızılordu sokağında ikamet eder.²⁴*

Adamın söyleyecek cümlesi olmadığı için bir çıkar yol arar. Kadın'ın da, kendisinin gitmesini istemediğini bildiği için yine parkı terk etmeyle tehdit eder.

***ADAM:** Evet, bitti mi? Artık gidebilir miyim?²⁵*

Adamın bu yolu seçmesinin sebebi Kadın üzerinde etkili olduğunu görmüş olmasıdır. Çünkü önceden de tıkanığında bu yolu seçmiş, Kadın geri adım atmıştır.

***ADAM:** Tamam Vera! Ne istiyorsun kalkıp gitmemi mi?*

²⁴ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.9

²⁵ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.9

KADIN: *Gidersen git...Ne yani, bir kez olsun şöyle yalnızca refakat için kalamaz mısın yanımda?*²⁶

Fakat Kadın'ın, önceden Adam'ın gitme tehdidini alttan alışının bir sebebi vardı. Ceket planını uygulamak. Şimdi bir sebebi yoktur, ayrıca planını uygulamış ve başarılı olmuştur. O nedenle Adamın gitme istediğine karşı Adamın taktiğini kullanarak cevap verir.

KADIN: *Asıl şimdi ben gidiyorum.*²⁷

Kadın, amacına ulaştığı için Adam'ın taktiğini ona karşı kullanır. Yani; gitmek, parkı terk etmek. Kadının bunu yaparken asıl amacı gitmek değil, adamın tepkisini ölçmektir. İkisi de şu an için gitme yanlısı değildir. İkisinin de ayrı hesabı vardır. Asıl amaçları, bu hesabı görmektir. Fakat kozları zamanında oynamak Kadın ve Adam için çok önemlidir. Kadın daha önce de bu resti çekebilirdi; fakat haklı olup bunu yapmayı tercih etmiştir. Çünkü o zaman Adam'a karşı daha güçlü olacak, Adam'dan öcünü tatlı tatlı alma olanağı doğacaktır. Kadının gitme lafından sonra, her ne kadar gitmeyeceğini bilse de bu sefer Adam alttan alma ve plan kurma atağına geçecektir. Çünkü Kadın çok haklıdır. Bir gerçeği ispat etmiştir. O nedenle yeni bir plan düşünür. Ama bu plan öncekiler gibi olmamalıdır. Hayatta da öyledir. İnsan kaçacağı bir yer olmadığını hissettiğinde daha farklı bir tavır sergileme yoluna girer. Adam'ın da burada daha inandırıcı olması için önceki söylediklerinden farklı bir şey söylemesi gerekir. Farklı bir tavır geliştirmesi gerekir. Çünkü Kadın onu deşifre etmeye başlamıştır. Zaten farklı bir

²⁶ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.7

²⁷ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.9

şeyler bulmaya kendini de mecbur hissetmektedir. O nedenle şimdi savunmaya geçeceği cümleleri farklı olmalıdır. Bunun farkında olduğu için Kadın'a yeni şeyler söylemek için zemin hazırlamalıdır. Farklı olduğunu düşündüğü bir yerden harekete geçer.

*ADAM: Aptal! Her şeyi mahvettin, sersem! Ne demektir bu biliyor musun? İşte onun için nefret ediyorum ya evlilikten. Sürekli denetim... sürekli kontrol... Ceplerimi karıştırabilirsin ama, kafamı asla!... Evet, neler öğrendin bakalım! Adım Alyoşa değil Fedyaymış! Kızım yok iki oğlum var! O kadar önemli bunlar senin için? Ha bir de evli olduğumu öğrendin. Senin için asıl önemlisi bu! Benimle evlenmeye hazırlanıyordun değil mi? Oh olsun yalan söyledim. Peki, ya yalan değilse? Bunu hiç düşünmedin mi?*²⁸

Adam tam da kendine göre doğru taktiği bulmuştur. Gerçekten sinirlenme kisvesiyle kendini dürüst bir şekilde anlatıp itiraf etme yolunu seçmiştir. Çünkü Adam, Kadının kafasında soru işaretleri bırakmak istemektedir. Etkileyici olması için de bu yolu seçmiştir. Asıl söylemek istediklerine bir giriş olsun diye. Adam'ın düşüncesi; 'bakalım bir karşılık verecek mi, planım doğru mu, tutacak mı?' dır. Kadının da ' 'Peki Damga nerede? ' ' diyerek tuzağa düşmesi, bu planının başarılı olduğunu ve devam edilmesi gerektiğini adam açısından göstermektedir.

Adam'ın, oyun boyunca önceden bir şey ortaya atıp Kadının tepkisine bakarak yeni savunma mekanizmaları geliştirdiğini görüyoruz.

²⁸ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.9

*ADAM: Ne damgası? Ha, damga yoksa ne olmuş yani? Senin bilmen lazım... Daha yeni boşanmışsın...İnsan boşanma damgasını kimliğine koydurmayı istediği kadar erteler...Hiç te koydurmayabilir! Hayatının sonuna kadar boşanmış olarak yaşar, damga olmadığı için kimliğinde evli görünür! Boşandım paraya kıyıp damgayı bastırmadım! Olamaz mı? Şöyle de olur; yurt dışına mesela Afrika'ya çalışmaya gideceğim... Evli görünmek işime geliyor... Daha kolay izin veriyorlar. Olamaz mı? İşime böyle uygun geldi! Daha on neden sayabilirim sana. Anlayacağın, boşuna karıştırdın ceplerimi... Karıştırdın ama yine işin aslını öğrenemedin.*²⁹

Adam, tam kendine yakışır bir çözüm bulmuştur. Savunmaya da öyle başlamıştır. Burada yine asıl amacı; Kadın'dan bir şekilde karşılık alıp Kadın'ın verdiği tepkiyle de söylemek istediklerini sıralamaktır. Konuşurken bazı cümlelerine Kadın'ı katması daha inandırıcı olmak istemesinden ve dürüst görünme çabasından kaynaklanmaktadır. Bu da onun işini kolaylaştıracaktır. Daha öncede bu tarzı denemiştir. İşlediğini gördüğü için sürdürme yoluna gitmektedir. Kadın'ın yine Adam'ın tuzağına düşüp " Neymiş peki İşin aslı?" diye sorması Adam'ın atağa geçme zamanının geldiğinin göstergesidir. Adam bunu çok iyi gördüğü için hemen hamleye başlar. Kadın'ın bu kadar tava gelmesini de fırsat bilerek asıl amacını da içine alan bir şey söyleyip denemek ister. " Söylemem! Cebimi karıştırmasaydın söylerdim. Aslında

²⁹ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.9

bugün sana her şeyi anlatacaktım. Hani, yani yatakta... Artık anlatmam! " demesi kadına bir yoklama çekme istediğidir. Çünkü Adam, belki tuzağıma düşer fikrini hep muhafaza etmektedir. Kadın'ın bu tuzağa düşmemesi, hatta söylediğiyle ilgilenmemesi Adam'ın başka şeyler söyleyip Kadın'ın ilgisini çekme çabasına girmesine sebep olur.

ADAM: Sakin ol! Dinle. Sana Her şeyi anlatacağım. (Bir sigara yakar.) Otobüs İşletmeleri Müdürlüğünde Donatım Dairesi başkanım. Burada iki oğlum var. Biri geçen yıl evlendi. O ayrı oturuyor. Üç yıl önce karımdan ayrıldım. Yani, bu konuda yalan söylemedim... Bu, senin için çok önemli. Karım Edebiyat öğretmeni idi. Leningrad Edebiyat Okulunu bitirmiş. Hep beni küçük gördü. Kabayım, az okuyorum, insanlarla kibarca konuşamıyorum diye beni hep aşağıladı. Onun da kendine göre işte...bir arkadaş grubu var. Birtakım arkadaşları oldu. Aldatıyor muydu acaba, dersin, hiç yakalamadım böyle bir açığı! Donatımcı olduğum için bana tepeden baktı... Ben de bir taraftan eksiksiz bir donatım sağlayıp emrine araba bile verdim... Çocukları bana karşı kıskırttı. Benden uzaklaştırdı. Bütün bunlara dayandım sabrettim... Sonunda ayrıldık. Ama hala aynı daireyi paylaşıyoruz. Henüz uygun bir takas imkânı bulamadık.³⁰

³⁰ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.9

Burada Adam oyunun önceki bölümlerinde de yaptığı bir tavır içine giriyor. Kendinden bahsediyor. Fakat ilk defa bu kadar özeline iniyor. Bu, Kadın' a samimi, dürüst ve doğru söylediğini göstermek istemesinden kaynaklanmaktadır. Bir insan, sadece yakın bulduğu insanlara özelini anlatır. Bu yaklaşımdan yola çıkarak Adam, Kadın'a bu mesajı göndermek istiyor. Başka türlü Kadın'ı etki altına alamayacağını görüyor. Kadın tüm yaşananları göz önünde tutarak temkinli yaklaşıyor. Adam'ın gitmek istediği yola girerek cevap veriyor. “ *Sana İnanmıyorum!*” İşte bu replik Adam'ın yine doğru yolda olduğunu gösteriyor. Çünkü Kadın istediği gibi tepki vermiştir. *İnanmıyorum* derken bile ‘hadi devam et kendinden bahset’ anlamına geldiğini biliyor. O nedenle daha ileri gidip Kadın'a evinin telefonunu veriyor “eski karısını” arayıp görüşün diye. Adam bunu yaparken başlattığı dürüstlüğü arttırarak sürdürmek istiyor. Bu sayede Kadın'ın kendisine inanmasını sağlayıp konuyu kapatacak ve kadının evine gidecektir. Kadın bu dürüst yaklaşımdan etkilenip Adam'a soru sorar.

KADIN: *Ne acelen vardı öyleyse gece yarısı? İş gezisi uçak bileti diye? Beni aldatıp nereye gittin?*

ADAM: *Eve gittim. Kendi evime. Oğlum hastalanmıştı, ateşi vardı... Eski karım ambulans çağırmak gerekebilir diye... belki hastaneye kaldırmak gerekir diye gece evde olmamı istemişti... Onun için acele ettim... Eve vardığımda önümde diz çöküp yalvardı... Ne olur, tekrar birleşelim, diye yalvardı... Bana kalırsa, o erkek arkadaşıyla bozmuşlar... Evlenme ümitleri suya düşmüş... Nereden bileyim? Gerçekten çok kötü bir durumdaydı... Kriz geçiriyordu... Kısacası, şunu bilmende yarar var; o gün bir*

daha denemeye razı oldum. Anlayacağın, o gece senin koynundan çıkıp eski karımın koynuna girdim... İki yıl eli elime değmemişti. Bilirsin, bunlar karmaşık, acılı, açıklanması zor ilişkilerdir... Bizim barışıklığımız da uzun sürmedi. Üç gün sonra büyük bir kavga çıktı. O günden itibaren her şey bitti. Onun için, sen hiç çekinme, ara... Senin de bir apartman dairen olduğunu öğrenirse, çok yardımcı olur... Beni yerleştirir, seninle arkadaş olur...³¹

Kadın, Adam'ın bu yanıtından etkilenmiştir. Adam, Kadın'ın istediğini anlamıştır. Dürüst olduğunu göstermek için örneklerini abartmıştır. Bu şekilde Kadını daha da etkileyeceğini düşünmektedir. Bu kadar içten samimi şeyler anlatan insan konumunda olan Adam, Kadın'ın bundan etkilendiğini görmektedir. Bir şeyler yapması gerektiğini düşünüp Kadın' a soru sorar.

ADAM: *Kimliğimin iç cebimde olduğunu ne zaman fark ettin? Tuvalette mi? Yoksa bilerek mi gittin oraya?*

KADIN: *Evet³²*

Adam, kendisi de bu tür şeyler sorup bak ben dürüstçe cevapladım sen de her şeyi anlat mantığından yola çıkarak Kadın'a bu soruyu sorar. Aslında kendi anlattıklarını ve kendi dürüstlüğünü pekiştirmek için bu yola girmiştir. Fakat Kadın'ın sorulara cevapları Adam'a farklı bir tavır içine girme fırsatı vermiştir. Adam'ın ‘

³¹ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.10

³² Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.11

Tuvalete girdin mi? sorusuna Kadının “ *Hayır girmedim.*” cevabı, Adamın kendince bir tavır almasına olanak tanımıştır. Tam da burada bunu kullanıp Kadın’ın üstüne gitmesinin doğru olacağını düşünmüştür. Bu sayede kendisi de üste çıkıp Kadın’ın yaptıkları gibi yapıp onu zor durumda bırakmak ister.

*ADAM: Ceketimi giymeyi onun için mi istedin. Gidip kimliğime bakmak için mi, onun için mi? Söylesene...(Kadın ciddi ve üzgündür) Sahtekâr seni! Zavallı masum aldatılmış bir kadın...Aklım almıyor...Kimliğimi fark etmiş!... Bu senin açından olumlu bir gelişme... kafayı çalıştırdın... Evlenmek istiyorsun... Bir yandan öpüşüyoruz. O sırada gidip kimliğime bakmaya karar veriyorsun!...*³³

Adam ilk defa bir koz bulduğunu düşünüp Kadına söylenmeye başlamıştır. Oyunun başından beri savunma durumunda olan Adam, Kadın’ın savunmaya geçmesi için, adeta bir hata yaptığı edasıyla üstüne gitmektedir. Bunun da tadını çıkarmak ister. Çünkü sürekli azarlanan, aşağılanan kendisidir. Adam, kendi suçluluğu derecesinde Kadın’a yüklenir. Bu şekilde kendini dengelemek ister. Kadın, Adam’ın bu tavrından çok etkilenir. Adam ona gerçekten bir hata yaptığını hissettirir. Adam, Kadın’ın bu tavrını gördükçe de üstüne gider. Aslında Adam’ın bir diğer amacı da Kadın’a çok masum olmadığını gösterip üstüne bu kadar gelmesinin yanlış olduğunu anlatmaktır. Kadın da, Adam’ın hata olarak düşündüğü bu hareket karşısında, oyunda sıkça gördüğümüz gitmek fikrini uygular. Çünkü oyunun dakikalarında ikisi de gitmek

³³ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.11

istememektedir. Zaten iki tarafta birbirinin gitmeyeceğini bilmektedir.

KADIN: *Tamam, gidiyorum... Zahmet olmazsa beni çıkışa kadar geçirir misin? Karanlık oldu, korkuyorum. (Adam cevap vermez) Peki haydi hoşça kal... Ne o? Güle güle bile demiyorsun, öyle mi? Sana ne kötülük yaptım? Her sorduğuna cevap verdim. Sen aklına geleni yaparsın da, bana mı her şey yasak?*

ADAM: *(Gülümseyerek Kadın'a yaklaşır) Tamam! Bitti, barıştık! Yalnız dikkat et, sakın unutma. Kozlarımızı paylaştık, eşitlendik. Ben seni aldattım, sen de beni. Artık gidebiliriz.*³⁴

Adam'ın, yukarıda bahsettiğim gibi amacı, Kadın'dan kendince öç almak. Aslında Kadın uzatsa daha da keyfini çıkartacak. Fakat Kadın'ın gitme kararı, her ne kadar gitmeyeceğini bilse de ve özür diler gibi yaklaşımları Adam için yeterli olmuştur. O nedenle bu oyununa son verip eşitlendiklerini söyleyerek her şeyin sıfırlandığını artık eve gitmeleri için engel kalmadığını söyleyerek oldubittiyle amacına ulaşmak istemektedir.

Kadın, bu açıklamalardan tatmin olmuş görünmektedir. Bu, Adam'ın da hoşuna gitmektedir. Fakat Kadın, bu konuşmalardan çok farklı bir konuya geçerek Adamı kendi düşlerine çekmek ister. " *Seninle anlaşırsak benim tek odalı yatak odalı dairemi şehir dışında iki odalı daireyle takas ederim. Zaten benim tüm ailem şehir dışında. Beni de oraya çekmeye çalışıyorlar. Pek de uzak sayılmaz. Trenle kırk dakika. Orman, dere göl... Ne istersen orada. İki yatak odalı bir dairemiz olur...*" Kadın bir an için

³⁴ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.11

Adam'la gerçekten bir hayat düşünür. Adam ise kadının bu anlatmalarının bitmesini ister. Ve bunun kadınca bir hayal olduğunu düşünür. Adam, korktuğu ve sıkıldığı için bu kadar ciddi konuşmalara girmek istemez. O nedenle Kadının sorduğu ‘‘ *Kesin bir şey söyle bana. Gerçekten kader mi buluşturdu?*’’ Adam'ın ise ‘‘ *Evet gerçekten, haydi!* ’’ diyerek konuyu kapatmaya çalışıp kadının evine gitmek istemesi bunun göstergesidir. Kadın'ın, gerçekten Adam'la gitme isteği burada belirmiştir. Fakat emin olmak istemektedir.

KADIN: *Gücenme ne olur.*

ADAM: *Ne var, ne oldu?*

KADIN: *Telefon etmek istiyorum.*

ADAM: *Nereye?*

KADIN: *Karına.*³⁵

Kadın emin olmak istemektedir. Adam'ın çok yalanı çıktığı için bunu tedbir amaçlı yapıp kendisini rahatlatmak ister. Adam'la güven konusunu netleştirmek için bu yola başvurur.

‘‘ *Sana söz veriyorum, Fedya bu son. Şimdi arayacağım. Ondan sonra bir daha hiçbir şekilde araştırma, cep karıştırma falan olmayacak. Şimdi yalnızca... son bir kez... Ne olur?*’’ bu replik, Kadının gerçekten Adam'a inanmak istediğini göstermektedir. Adam ise bu yalanı karşısında sakın görünmeye çalışmaktadır.

‘‘ *Tamam, anladım... git ara..., ben seni burada beklerim istersen gelebilirim de...*’’ gibi cümleler kurarak Kadın'ın vazgeçmesini sağlamak istemektedir. Daha farklı davranış kadının şüphelenmesine sebep olacağını bilmektedir.

³⁵ Gelman , *Alexsander Bankta İki Kişi*, s.13

Adam köşeye sıkışmıştır. Kadın'a arama da diyememektedir. Tek çaresi beklemektir. Kadın aramaya gider. Fakat Adam'ın acemiliği burada da kendini gösterir. Tam her şey düzelecekken tekrar başa dönerler.

KADIN: *Otobüs işletmeleri müdürününün numarasıymış. Şu anda makamında yoktur nasıl olsa, diye verdin, değil mi? Kimse yoktur, aptal Vera da arar arar kimseyi bulamaz diye. (Çantasıyla erkeğin kafasına vurmaya başlar.) Kimse yok, nasıl olsa. Kimseyi bulamaz! Ama açtılar işte telefonu! Bugün bir kutlama töreni varmış! (vurur.) Oturmuş içiyorlardı! Kutluyorlardı! (Vurur.) Kutluyorlardı! (Vurur.)³⁶*

Adam çok ciddi faka basmıştır. Kadın, yalanını yakalamıştır. Adam yine kendini kurtarmaya çalışır. “*Dur yapma, yanlış numara çevirdin herhalde*” diyerek Kadın'ın hata yapabileceğini söyleyip sakinleşmesini sağlamaya çalışır. Bu aşamada bile Adam hala Kadın'ın evine gidip yatabileceği ihtimalini gözettiği için savunmaya geçmektedir.

Suçlu insan psikolojisi, ispatlanana kadar sürekli inkâr eder ya da yanlış olduğuna inandırmaya çalışır. Adam bunu yapmaktadır. Her yalanda, Kadın yüzde yüz delilleri ortaya koyana kadar Adam hep savunma yapan pozisyonundadır. Adam'ın taktiği bu konuda hep aynıdır. Yalan ispatlandığında ise gitme tehdidinde bulunmaktadır. “*Her şeyi bir güzel anlattılar! Her şeyi! Telefonun yok senin. Karından da boşanmış değilsin. Donatım dairesi başkanı falan da değilsin, otobüs şoförüsün. Ne mal olduğunuzu bilirim ben sizin. Namussuz banliyö şoförleri, parayı cebe atar bilet vermezsiniz. Onun için mi aylık kazancın 400 ruble, ha? Söylesene! (vurur.) Onun için mi? (Vurur.) Karın rahat etsin diye üç odalı daire almışsın. Hem de üç odalı!... Güle güle*

³⁶ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.14

otur! Hayırlı olsun! (Vurur) Güle güle otur! (Vurur.)” Kadın’ın bu repliğinden sonra, Adamın oyunun başından beri söylediği gitme fikrini gerçekten uygulamak istediği yerdir burası. Çok tedirgin olmuştur. Kadın, Adam’ın gerçekten özelini öğrenmeye başlamıştır.

KADIN: *(Tekrar ceketine yapışır) Her şeyi anlattılar. Senin işletmeler müdürü çok konuşkan adammış. Beni içki alemine davet etti. Birlikte kutlamaya... Kutlamaya...(Vurur.) Yaşımı sordu. Araba gönderip beni aldırmaq istedi. Genç kadınlar hoşunuza gidiyor, değil mi? (çantayla vurur) Genç kadınlar? (Vurur) Katil, sarhoş şoförler sizi...(Erkeğin yakasına yapışır bir yana doğru eğilir. Bakışlarıyla yerde bir şeyler arar) Nerede çantam? (Bu kez diğer tarafa çeker ve eğilir) şimdi de ben senin kafanı ezeyim de gör. Ben de seni çiğnemezsem. Hepinizi geberteceğim! (yerden kalkar, doğrulur. Adamın peşinden koşup yakalar, iki yakasına yapışır.) Öyle hemen kaçmak var mı? Öyle hemen kaçmak var mı, alçak herif!*

ADAM: *Ne oluyor yahu? Tamam. Sana yalan söyledim. Sen de beni cezalandırdın, intikamını aldın. Daha ne istiyorsun bırak yakamı.³⁷*

Adam’ın, oyunun bu anından itibaren gerçekten korktuğunu görüyoruz. Artık işler onun için iyice karışmıştır. Kadın dedektif gibi adım adım deşifre etmeye başlamıştır. Bundan öncesini çok önemsemeyen Adam, işin ucu özel hayatına gelmeye

³⁷ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.15

başladığı için çok önemsemeye başlamış ve gerçekten oradan gitme düşüncesine girmiştir. Çünkü birçok sorunun cevabı burada gizlidir. Adam'ın parka gelme nedeni, çapkınlık yapma nedeni, bu yalanları söyleme nedeni... O yüzden çok huzursuz olmuştur. Artık ilk fırsatta kadının yanından gitmek istemektedir. Fakat Kadın'ın elinde çok önemli bir bilgi daha vardır.

ADAM: Peki, öyleyse. Haydi, hoşça kal (Çıkar.)

KADIN: (Arkasından bağırır.) Yarın karına gidip, her şeyi anlatmazsam. Her şeyi anlatacağım. Elimden kurtuldu, nasıl da kaçıyor. Son kurtuluşun olsun. Adresini de ezberledim. Kızılordu caddesi, 7 numara, daire 24.³⁸

Adam, burada şoke olmuştur. Çok korkmuş gerilmiştir. Çünkü asıl soruna doğru gitmektedir mesele, yani Adam'ın karısına... Buradan sonra oyun farklı bir boyut kazanmıştır. Zevzek adam; gergin, gerçekten huzursuz, o ortamdan biran önce kurtulmaya çalışan birine dönüşmüştür. Ayarı değişmiş, alt üst olmuştur. Adam'ın en korktuğu şeyler ortaya çıkmaya başlamıştır. O nedenle saldırganlaşmış, kırıp dökmeye başlamıştır.

ADAM: Bana baksana seni Kimlik hırsızı! Eteklilikli casus! Ben sade vatandaşım. Senin de dediğin gibi basit bir şoför parçasıyım. Karanlık bir sokakta önüme geçme sakın, yoksa bir kaza olur, ezilirsin! Anladın mı? Karımı görmeye gidecekmış!³⁹

Adamın hayatı ile ilgili gerçeklerin ortaya çıkmasıyla oyunun seyri tamamen değişmeye başlamıştır. Adam şaşkın, tedirgin, sinirli bir hal almaya başlarken, Kadın ise

³⁸ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.16

³⁹ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.16

Adamın neden bir anda değiştiğini anlamaya çalışmaktadır. Çünkü önceden de yalanlarını ortaya çıkarmıştı. Pişkin pişkin cevaplar vermişti. Kadın'ın söylediği cmler aslında her şeyi ikisi içinde yeteri derecede anlatmaktaydı. Nihayet Kadın Adamın püf noktasını çözmüştür.

KADIN: *Karından mı korkuyorsun?*

ERKEK: *Korkmuyorum. Ona saygı duyuyorum.*⁴⁰

Buradan itibaren Adamın derdinin ne olduğunu yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Kadın bir dedektif gibi sorguladığı adamı deşifre etme yolunda önemli bir adım atmıştır. Adamın karısıyla ilgili çok önemli derdi vardır. Zaten oyunun başında ‘‘*Hangi tarafa oturmamı emredersiniz? Mesela benim o "illet" karım hep sağ yanına oturmamı isterdi. Siz nasıl isterdiniz?’’* derken karısıyla ilgili bastırđı bir sorununun olduğuna işaretle böyle bir cümle kurduğu şimdi anlaşılmaktadır.

Kadın, Adam'ın en önemli yerine değinmiştir. Adam o kadar korkmuş ve rahatsız olmuştur ki; bu konudan emin olmak istemektedir. Çünkü tüm yaşadıklarının altında bu sorun yatmaktadır. Karısının kendisini neden bu kadar rahatsız ettiği, neden bu kadar saldırganlaştırdığını oyunun sonlarına doğru anlayacağız. Adam karısı konusunu kapatıp oradan gerçekten gitmek istemektedir. Fakat o kadar tedirgindir ki gidememektedir. Kadın'ın ‘‘*Haydi ne olur git artık...*’’ demesine rağmen oradan uzaklaşmamaktadır.

ADAM: *Yarın öbür gün aklına eser de ne bileyim bakmışsın adamın biri seni aldatmış, hincını benden çıkarmaya kalkarsın. Senin o güçlü belleğinin kurbanı olmak istemiyorum. Anladın mı? Emin olmak istiyorum. Mektup falan yazmaya*

⁴⁰ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.16

kalkarsan... Bundan da emin olmak istiyorum, tamam mı?

*(Kadına vurur.) Yemin et bakayım, yemin ediyorum de.*⁴¹

Adam için bu konunun ne kadar önemli olduğunu, kurduğu bu cümlelerden de anlamış oluyoruz. O kadar tedirgindir ki Kadın için son bir şeyler yapıp yanlış yapmasını önlemek için “*Karanlıktan korkuyorsan seni çıkışa kadar geçirebilirim*” diye cümle kurmuştur. Bu, Adam’ın Kadın’dan etkilendiğini gösteren bir işaret olarak da algılanabilir. Adam, aynı zamanda Kadın’a iyi insan olduğunu kanıtlamak için de böyle bir cümle kurmuştur. Adam oradan artık hızla uzaklaşmak istemektedir. Kadın da zaten onun bu korkusunu anlamış ve kabul etmiştir. “*Haydi ne olur git artık*” demesi bunun bir göstergesidir. Ayrıca Kadın, Adam’ın artık gerçekten gidecek olmasından dolayı da çok üzgündür. Çünkü kötü de, yalancı da olsa sığınacağı, dayanacağı bir adam olabilmek ihtimali sona ermek üzeredir. Adamın “*Haydi öyleyse Hoşça kal*” deyip oradan ayrılmasıyla, Kadın’ın onun peşinden bakarak ağlaması bunun göstergesidir.

Adam, bu kadar yaşanılardan sonra Kadın’dan etkilenmiştir. Çünkü onda samimi, doğal, sıcak bir şeyler bulmuştur. O nedenle geri dönmüştür. Adam’ın, kadın’ı bilinçaltında ağlattığı bir kadın olarak görmesi de, geri dönmesinde etkili olmuştur.

*ADAM: Dinle beni. Şimdi bize gideriz. Sen arabada oturursun, ben girip en gerekli eşyalarımı toplarım, sonra birlikte size gideriz. Bir sakıncası yoksa bundan sonra senin evinde kalırım.*⁴²

⁴¹ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.16

⁴² Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.18

Adamın bu kadar ani kara verip Kadın'ın evine yerleşme fikri karısından kurtulmak için bir anda düşündüğü bir çözümdür.

KADIN: *Nasıl böyle aniden karar verdin, Fedya? Ne oldu?*⁴³

Adam için karısı konusu o kadar önemlidir ki çok fazla gelgitler yaşamaktadır. Belli ki Adamın karısıyla ilgili çok ciddi sorunları vardır. Bunu şimdi çok daha iyi anlıyoruz. Kadın da bunu anlamıştır. Fakat sorunun ne olduğunu daha anlayamamıştır. O nedenle o da şaşkın bir şekilde Adam'a sorular sorup olayı çözmeye çalışmaktadır. Aslında bir bakıma mutlu da olmuştur Adam geri dönmüş ve Kadın'ın evinde yaşama teklifinde bulunmuştur. Kadın'ın sorusuna ise samimi bir cevap vermiştir.

ADAM: *Ani falan değil. Her zaman düşündüğüm bir şey. Sekiz yıldır evliyim. Sekiz yıl boyunca hep bunu düşündüm.*⁴⁴

Kadın, Adam'ın söylediklerini oyunun başından beri çok dikkatli dinlediği için yine Adam'ın bir oyun içinde olduğunu düşünür.

KADIN: *Bir dakika! Ne sekiz yılı? Evli oğlun var ya senin. Yine yalan söylemeye başladın sen.*

ADAM: *Yalan söylemiyorum. O oğlan ilk karımdan. Sekiz yıl önce ayrıldık. Onlar Kazan'da oturuyorlar. Eski karım bir subayla evlendi, sonra Kazan'a tayin oldular. Evlenen oradaki oğlum. Bu ikinci karım. Oğlumuz da ikinci sınıfa geçti.*⁴⁵

Kadın bu sefer Adam'ın doğru söylediğinden emindir. O nedenle bu konuşmayı çok uzatmamıştır. Ama Kadın bu ani değişimler karşısında bazı şeylere anlam

⁴³ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.18

⁴⁴ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.18

⁴⁵ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.18

verememektedir. Adam'ın bu kadar kararlı görünmesinden dolayı da sorgulamaktan vazgeçmiştir. Akışa bırakmıştır. Sadece artarda gelen açıklamalar karşısında şaşkına dönmüştür. Adam ise bir şeyler anlatmanın sancılarını yaşamaktadır. Oyunun geldiği bu noktada Adam' a ne olduğu sorusu akla geliyor. Kadın başından beri bir amaca hizmet edip hayatı paylaşmaya geldiği bu parkta derdini anlatıp çözüm ararken, Adam için aslında bu yeni başlamaktadır.

Kadın, Adam'ın özel hayatına girmiştir. Adam da bundan rahatsız değildir. Artık gerisi çorap söküğü gibi gelecektir. Çünkü Kadın, Adam'ın karısıyla ilgili bir derdi olduğunu, bunu da anlatmak istediğini anlamıştır.

KADIN: *Hiç aklım ermiyor bu işe, Fadya nasıl olur?*

Şimdi sen karını sevmiyor musun?

ADAM: *O beni sevmiyor. Ben de artık onu sevmiyorum.*

Önceleri sevmiştim; çok sevmiştim! Sekiz yıl önce onu ilk gördüğümde sevdim. Çarpılmıştım. Veli toplantısı için bir gün okula gittim, Oğlum onun sınıfında okuyordu. Genelde bu toplantılara hep karım giderdi. O gün bir işi çıktı, beni gönderdi. Olan oldu. İki hafta içinde boşanma davası açtım, bunun evine taşındım. Nasıl bir boka battığımı daha ilk günden anladım. Benden önce bunun bir dostu varmış meğer. Hiç haberim yoktu. Biz evlendikten sonra da devam etti herhalde ilişkileri. Hamile olduğunu öğrendiğimde çocuğun kimden olduğunu bilemedim. Neyse, çocuk doğunca benden olduğu anlaşıldı. Tek odalı bir evde oturuyorduk, berbat komşularımız vardı. Maaşım az, nafakası, bebeğin masrafları derken, karım asabileşmeye başladı. İşte o

zaman, yan gelirleri de var diye şoförlüğe başladım. Aslında ekonomi yüksek okulu mezunuydum, bir devlet dairesinde muhasebeci olarak çalışıyordum. Ben bir türlü o eski ilişkisini unutamıyordum. Kendisi hala hiçbir şey olmadığını söylüyor. (Kinci) Ama ben ne olduğunu çok iyi biliyorum. Çantasında kız arkadaşından gelen bir mektup bulmuştum, o zaman anladım. O günden sonra artık kimseye inanmıyorum, şüphelerimde haklı olduğumdan eminim artık! (Aynı zamanda yüz ifadesindeki küçük değişimleri izler.) Geçen yıl kendi sınıfını Leningrad'a götürdü. Oğlumla gidip geçirmek istedik. Olmaz, katiyen gelmeyin diye tutturdu. Ben de gizlice gittim istasyona. Baktım yanında bir de adam var. Hep birlikte gidiyorlar. Söylediğine göre sınıftaki bir kız öğrencinin babasıymış. Şimdi onun için mi istemedin geçirmeye gelmemi, demeye hakkım yok mu? Seninle işte o gün tanışmıştık. Tren hareket ettikten sonra hemen istasyonun restoranına girdim. Orada iyice içtim, sonra da parka geldim. Senin yanında biraz rahatladım. Gece telefona yetişmek için acele ettim. O zamanki evimizde telefon vardı, saat on ikiden sonra evi arayacaktı. Aradığı zaman kavga ettim. Sanki benimle konuşurken o adama sarılmış oturuyor gibi geldi. Ya da birlikte yatıyorlardı. Sesi, işte, öyle bir garipti. Onu bilir, onu söylerim. Bir kere olmuşsa, yüz kere de olur! Yalnız bırakmamak için oğlumun düğününe bile gitmedim. Koca değilim artık, onun özel muhafızıyım. Dayanacak gücüm kalmadı. Bırakıp gidecek kadar

da güçlü değilim. Beni avucunun içine almış, bana hükmediyor. Çok garip, sanki bir ışın saçıyor, ben de onun etki alanı içindeyim. Aklıma, onuruma, irademe hükmediyor. Eskiden, yani, ilk karımla olsun, diğer kadınlarla olsun, tüm ilişkilerde hep ben üstündüm, krallar gibiydim, şimdi köle durumuna düştüm. Öyle ayrıntılar var ki. Anlatmak istemiyorum, utanıyorum. Bir gün hastalandım, bana ne dedi, biliyor musun? "Sen bir hastaneye yatsan daha iyi olur, Fedya. Çok kaprislisin, sana bakamam." yeter artık! (Kızgın.) Sekiz yıldır çekmediğim kalmadı!⁴⁶

Adam burada her şeyi anlatmıştır. Ve Kadınla nasıl tanıştığını, neden yalanlarlar söylediğini. Adamın bu uzun konuşmasından şunu da çok net anlıyoruz Adam'ın unutamadığı bir derdi vardır. Kendince **aldatılmak**. Kendisinden önce karısının bir dostu olması, onun da bunu geç öğrenmesi. Bir kadının önceden hayatında birinin olması evlense bile aldatmayı alışkanlık haline getirebileceği anlamına geldiğini düşünür. Karsını da öyle zanneder. O da bunu karısına söyleyemediği için bu parklara gelip zamparalık yapıp rahatlamaya çalışmaktadır. Kadın'a bu kadar açık davranmasının sebebi de ona gerçekten yakınlık duymasıdır. Oyun, bu noktadan sonra, Kadının sürekli bir psikolog edasıyla dinlemesiyle bir terapiye dönüşmüştür. O öğ almaya çalışan kadının yerine, dinleyen yol göstermeye çalışan kadın gelmiştir. Kadın, karısının tüm bunları yapmasına rağmen bu şekilde bahsetmesinin normal olmadığını anlamıştır. Onu yardıma muhtaç bir aşık olarak görmektedir. Adam'a şu andan itibaren inanmaktadır. Sakin güvenli tavırlarıyla Adam'a öğütler verip yol gösterme

⁴⁶ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

çabasındadır. Kadının bu tavır değişikliğinin sebebini oyunun sonunda çok iyi anlıyoruz.

KADIN: *Karın güzel mi?*

ADAM: *Bilmem. Fena değil. Vücudu güzeldir. Artık onu gözüm hiç görmüyor. Bildiğim tek şey var; o benim düşmanım, o benim hayatımı mahvediyor. Bütün alışkanlıklarımı değiştirdi, inanılır gibi değil. Hiçbir şeyimi beğenmiyor, beni küçük görüyor. Burada hiç akrabam yok, dostlarım da terk etti. Kimseyi aramıyorum, kimseyle görüşmüyorum. İnsanlardan nefret ediyorum, ben de onun arkadaşlarının eve gelmesini yasakladım. Biri kocasından ayrıldı, öbürünü kocası bırakıp gitmiş... Durmadan bir yerlere davet ederler. (Bağırır.) Yasakladım! Kimse gelip gitmeyecek. Böyle evde böyle yaşanır ancak!*

KADIN: *Sen on aşksın Fedya...⁴⁷*

İşte Kadın'ın Adam'ı gerçekten anladığı bir noktadır burası. Çünkü Adam için söylenecek en doğru cümle kurulmuştur. Kadın tüm bunları söylerken aslında Adam' a hayranlık duymaya başlamıştır. Çünkü karısını tüm yaşadıklarına rağmen bu kadar sevmesi onu etkilemiştir. Kendisinin de bir erkek tarafından sevilme ihtimali düşünerek kadını kıskanmıştır. Bu sayede Adam'a saygısı daha da artmıştır. Gerçekten Adam'a yardım etme isteği Kadında oluşmuştur. O nedenle elinden geleni yapmak istemektedir. “ *Yavaş ol Fedya sakın ol*” deyip onu teselli etmesi bunun göstergelerinden biridir.

⁴⁷ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

Artık amaç değiştiren Kadın için tek yol Adam' a doğru yolu göstermektir.

KADIN: *Belki de yanılıyorsun, sana öyle geliyor olamaz mı? Kadın senin kıskançlık krizlerinden kaçıyor. Başka bir erkek de yoktur belki, ne dersin?*⁴⁸

Kadın burada Adam'ı ikna etme çabasına giriyor. Karısını çok sevdiğini bildiği için terk etmenin doğru olmayacağını düşünmektedir. Bunu Adam'a anlatmak istemektedir. Adam'ın kafasının karışık olduğunu bildiği için de Adam'ın anlattığı cümlelerden yola çıkarak cevaplar vermektedir. Ama kadın bir şeyden emindir. Adam karısına aşıktır. O nedenle Adam'a biraz duymak istediğı şeyleri söylemektedir. Bu konuda başarılı da olur.

ADAM: *Kocaman bir telefon defteri var. İçinde hiç tanımadığım, bilmediğim birtakım insanların telefon numaraları... (Alttan alır.) Bilmiyorum, olabilir. Ama bana bir şeyler dönüyormuş gibi geliyor. Bilmem ki... Ben de iyice yabanileştim, kabalaştım. Belki de suç bende. Suçumun ne olduğunu bilmiyorum. Acaba onunla evlenmekle hata mı yaptım? Kendisi evlenmek istemiyordu, ben ısrar ettim, aklını ben çeldim. Bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum. Aslında kötü insan değildir. İssız bir adada baş başa olsaydık, belki. O zaman belki hiç sorun olmazdı, yani, iyi kalplidir, cömerttir, arkadaşları çok sever, para*

⁴⁸ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.20

hırsı yoktur, akıllı, dengelidir, müşfikdir...⁴⁹

Kadın, amacına ulaşmıştır. Adam'ın aklına farklı şeyler düşürmeyi başarmıştır. Bu farklı şeylere Adam'ın aslında çok ihtiyacı vardır. Bu cümleleri duyar duymaz hemen çok kızdığı karısına bir anda övgüler yağdırması sanki böyle cümleleri bekler gibi bir hali olduğunu bize göstermektedir. Sadece duyması gerekmektedir. Bunu da bir kadından duyduğu için çok rahatlamıştır. Ve Adam bir anda değişerek

ADAM: Yapamayacağım elimde değil. Ne olur, gücenme bana. Beni mazur gör.

KADIN: Neden güceneyim ki?

ADAM: Kusura bakma. Ben şimdi eve yalnız gitsem daha iyi olur. Kendisiyle konuşmam lazım. Sana yarın gelirim, tamam mı?⁵⁰

Kadının uğraşları sonuç vermiş, amacına ulaşmıştır. Adam bir anda yine değişmiştir. Eve dönme kararı almıştır. Adam'ın hemen karar değiştirmesini anlayışla karşılamasının sebebi, Kadın'ın, Adam'ın derdini iyi anlamış olmasıdır. Adam ise Kadın'ı kaybetmek istememektedir. O nedenle açık bir kapı bırakmıştır. “Ondan önce evde olmalıyım, biliyorsun. Ondan sonra gidersem olmaz. Önce ben gitmeliyim. Bir de gece yatmaya gelmezse. İşte o zaman tamamdır. Hemen yarın sana gelirim.” demesi bunun bir göstergesidir. Adam, Kadın'ın yanında rahatlamıştır. Bu nedenle de bir yakınlık duymaktadır. Kendisine yardım edenin de kadın olması onu etkilemiştir. Ona güven duymuştur. Kadın, Adam'a yardım etmek için son hamlesini de yapar.

⁴⁹ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.20

⁵⁰ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.20

KADIN: *Al şunu. (Bir anahtar uzatır.) Evimin anahtarı. Pirogova Sokağı, yirmi numara, daire dört, birinci kat. Döndüğünde Vitya'ya da söylerim sende anahtar olduğunu.*

ADAM: *(şaşırmıştır.) Neden? Benim anahtara ihtiyacım yok ki.⁵¹*

Kadın'ın Adam'a bu raddeye kadar, evinin anahtarı vermeye kadar, ısrarla yardım etmesinin çok önemli sebebi, daha önemli olmaya başlamıştır. Adam, bu hareketten çok etkilenmiştir. Aslında anahtarın ne anlama geldiğini ve kendisi için çok önemli olduğunu bilmektedir. Ama yine de gururu nedeniyle *kabul etmek* istememeyi oynamaktadır.

“ Alamam bunu Vera... Seni bu işi karıştırmak istemem. Doğru olmaz. Karşına birisi çıkar, birlikte yaşamak istersiniz. Aniden çıkıp gelirim.” diye cevabını kendisinin de merak ettiği bir soru sormuştur. Kadın çok net ve karalı bir şekilde

“ Merak etme, aptal, biriyle yaşamaya karar verirsem, kilidi değiştiririm. Tamam mı? (Anahtarı alır ve özenli bir biçimde, Adam'ın cebine koyar.) Haydi, git artık.” Adam, Kadın'ın bu cevabı karşısında çok şaşırır. Ama hoşuna da gitmiştir. Anahtarın Adam için ne anlama geldiği Kadın çok iyi bilmektedir. Kadın'ın yaptığı bu iyilik sadece Adam'ın yardıma ihtiyacı olan bir insan olmasından kaynaklanmamaktadır. Kadın'ın bu derece ileri gitmesinin daha önemli bir sebebi vardır. Zira Adam, kadınla birlikte olmuş ve Kadın'ı terk etmiş, üstelik bir yıl önce yattığı kadını tanıyamamıştır. Bu kadınlar için çok da büyük hakaretken üstelik. Biz,

⁵¹ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.21

Kadının bu kadar ileriye giden boyutta iyilik yapmasının sebebini oyunun sonunda anlıyoruz.

KADIN: *Sen iyi bir adamsın yalnız kendine güvenini kaybetmişsin. Kendine güveni olmayan insanı kimse sevmez Fedya. **Kocam da beni bunun için bırakmıştı. Özgüvenimi kaybettiğim için.** (Anahtarı erkeğin cebine koyar) Bir gün belki sen de bana bir iyilik yaparsın. Belli olmaz.⁵²*

Adamın hikâyesinin kendi hikâyesine benzerliği onu derinden etkilemiştir. O acı günleri adeta Adamın anlatımlarıyla tekrar yaşamıştır. Adamın da aynı sorundan ayrılmasını önlemek istemektedir. Aynı zamanda Adamın evliliğini kurtarmaya çalışarak kendi vicdanını rahatlatıp doğru bir şey yapmanın huzurunu yaşamak amacını da taşımaktadır. Ayrıca bu davranışı karşısında, Adam üzerinden örnekleyerek bir gün birinin de ona da yardım edebileceğini düşünmektedir. Kim bilir belki de gerçekten Adam ona bir gün iyilik yapacaktır.

⁵² Gelman , *Alexsander Bankta İki Kişi*, s.21

2.BÖLÜM: KARAKTER ANALİZLERİ

Oyunun iki ana karakteri Adam'la Kadın'dır. Oyunun birçok yerinde geçtiği gibi özellikle Adam'ın ismi sürekli değişmektedir. Aslında Kadın'ın da ismi üzerinde yazar pek durmamıştır. İsimleri yerine Adam ve Kadın demiştir. Burada Kadın ve Adam üzerinden İnsan anlatılmaya çalışılmıştır. Adam için Orta boylu saç seyrek tanımlaması oyunun başında yapılmıştır. Ama kaç yaşında olduğuna dair bir bilgi yoktur. Oyunun sadece bir yerinde Adam şöyle bir şey söylemektedir.

ADAM: Koca adamım ben, Vera. Artık mezara nasıl gireceğimi düşünme zamanım gelmiş sen de benimle kedi-fare oyunu oynuyorsun. Gerçekten gitmemi istiyor musun? Evine almayacaksan hemen giderim.⁵³

Bu da yaş hakkında bir bilgiden çok Kadın'a biraz duygu sömürsüdür. Yani Adam'ın biraz görünümünden bahsedilmiştir. Fakat diğer bilgiler, ailesi, çocukları, işi tamamen kadın için duyumlardan ibaret olarak kalmıştır. Adamın kendi ev yaşantısı, eşi ve çocuk veya çocuklarıyla olan iletişimine dair netlik yoktur. Kadın içinde durum farklı değildir. Sadece bir oğlu olduğu biliyoruz. Onun dışında nerede oturur, kiminle evliydi bilmiyoruz. Kadının söylediği bu konuyla alakalı bazı replikler var.

KADIN: Al şunu. (Bir anahtar uzatır.) Evimin anahtarı. Pirogova Sokağı, yirmi numara, daire dört, birinci kat.

⁵³ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.7

*Döndüğünde Vitya'ya da söylerim sende anahtar olduğunu.*⁵⁴

İlk defa Kadın'ın oturduğu bir yerle ilgili bilgi duyuyoruz. Ama detay yok. Yine aynı şekilde Adamın söylediği bazı repliklerle de özel hayatı hakkında bilgiler elde edebiliyoruz. Fakat konuşmalarını yalan üzerine kurduğu için hep 'acaba' diyerek net olamıyoruz. Adam hakkında doğru bilgileri sadece Kadın'ın küçük oyunlar kurarak öğrendiklerinden biliyoruz.

***KADIN:** Yarın karına gidip, her şeyi anlatmazsam. Her şeyi anlatacağım. Adresini de ezberledim. Kızılordu caddesi,7 numara, daire 24.*⁵⁵

Yine Kadın'ın söylediği bir replikten Adam hakkında fikir edinebiliyoruz.

***KADIN:** Özür dilerim, Fyodor Kuzmiç. İki çocuk babası... Otobüs işletmeleri çalışanı... Hiç iş gezisine çıkmaz. Eşiyle birlikte Kızılordu sokağında ikamet eder.*⁵⁶

Yine Kadın'ın Adamın üstüne gitmesiyle, Adamın da Kadın'a yakınlık duymasıyla başlayan bölümde söylediklerinden özel yaşantısı hakkında bilgi edinebiliyoruz. Ama onun dışında ne Adam hakkında ne Kadın hakkında - söylenen çok az şey dışında- yaşadıkları çevre, aile yaşantıları, yaşları, görünüşleriyle ilgili detayları biliyoruz. Zaten oyun hep yalanlarla gittiği için, oyunun sonlarına doğru neyin yalan neyin doğru olduğunu anlayabiliyoruz. Ama yazar o konuda netliği de aslında seyirciye

⁵⁴ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.21

⁵⁵ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.16

⁵⁶ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.9

bırakmıştır. Belki de o nedenle Karakterlere bir isim koymamıştır. Adamın Kadın tarafından çözüldüğü, her şeyi anlatmaya başladığı son bölümlerde bazı fikirler edinebiliyoruz.

ADAM: Tek odalı bir evde oturuyorduk, berbat komşularımız vardı. Maaşım az, nafakası, bebeğin masrafları derken, karım asabileşmeye başladı. İşte o zaman, yan gelirleri de var diye şoförlüğe başladım. Aslında ekonomi yüksek okulu mezunuydum, bir devlet dairesinde muhasebeci olarak çalışıyordum...⁵⁷

Yani metinde karakterlerin geçmişlerine, aile durumlarına, bu duruma nasıl geldiklerine dair fazla ipucu yoktur. Zaten oyun sürekli yalanlar ve ispatlamalarla geçtiği için, neyin yalan neyin tam olarak doğru olduğu çok net anlaşılamamaktadır.

2.1. Adam Karakteri

Adam Karakteri hakkında yazar net bilgiler vermemiştir. Bir tek net olarak oyunun başında görünümüyle ilgili söylediği sözler vardır. “ Orta boylu saçı seyrek. ” Adam hakkında, kendi söylediği şeylerden bazı bilgiler elde edebiliyoruz. Adam 40, 45 yaşlarında seyrek saçlı, güzel giyinmeye çalışan bir adamdır. Önceden bir evlilik yapmıştır. İlk karısından bir oğlu vardır. 2. Karısından da bir oğlu vardır. Metinde iki çocuğuyla iletişimleri üzerine hiçbir ibare yoktur. Fakat olaylardan Adam’ın, çocuklarını seven bir kişi olduğunu anlayabiliyoruz. Yine metinden; Adamın, karısıyla

⁵⁷ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.9

daha evlenmeden önce, karısının bir dostunun olduğunu sonradan öğrenmesi ve ilişkisinin sürdüğünü düşünmesi nedeniyle, parklara gitmekte, başka kadınlara yatmak istemekte olduğunu anlamaktayız. Bu da onun mutlu bir aile hayatı olmadığını bize göstermektedir.

Bildikleri ve şüpheleri, onun kişiliğinde derin yaralar açmıştır. Karısı yüzünden özgüveni kaybolmuş, erkekliğini yeniden kendince bulmaya çalışan bir insan halini almıştır. Burada Adam'ın içsel dünyasıyla ilgili çok ciddi sorunlar yaşadığını düşünebiliriz “.....bunun evine taşındım. Nasıl bir boka battığımı daha ilk günden anladım. Benden önce bunun bir dostu varmış meğer. Hiç haberim yoktu. Biz evlendikten sonra da devam etti herhalde ilişkileri. Hamile olduğunu öğrendiğimde çocuğun kimden olduğunu bilemedim. Neyse, çocuk doğunca benden olduğu anlaşıldı.”⁵⁸

Adam, evlenmeden önce Kadın'ın bir dostunun olmasını öylesine kafasına takmıştır ki; bu onu bir bakıma bunalıma sokmuş, takıntılı hale getirmiştir. Adamın söylediği sözler bunun bize doğrulamaktadır. “Geçen yıl kendi sınıfını Leningrad'a götürdü. Oğlumla gidip geçirmek istedik. Olmaz, katiyen gelmeyin diye tutturdu. Ben de gizlice gittim istasyona. Baktım yanında bir de adam var. Hep birlikte gidiyorlar. Söylediğine göre sınıftaki bir kız öğrencinin babasıymış. Şimdi onun için mi istemedin geçirmeye gelmemi, demeye hakkım yok mu?”⁵⁹

⁵⁸ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

⁵⁹ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

Adam ayrıca ciddi bir şekilde alkol almaktadır. *“Alkol alınca her şeyi unutuyorum, onun da her şeyin de canı cehenneme diyorum.”*⁶⁰

Adamın yapı olarak çok aşırı kıskanç biri olduğunu da anlıyoruz. Ama bu kıskançlığının arkasında karısına güven duymaması yatmaktadır. *“...Bir kadın bir kere yaparsa yüz kere yapar.”*⁶¹ Adam kısmen de olsa parklara gelip tüm bunların üstesinden zamparalık yaparak gelebileceğini düşünmektedir. Aslında derdi zamparalık değil, kendince erkekliğini karısına ispatlamaktır. Çünkü karısını terk edememektedir. Ancak bu şekilde kendini avutabilmektedir. Adam karısını da çok sevmektedir. Bu sevginin asıl kaynağı da kabullenememe olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani evlenmeden önce karısının bir dostu olduğu fikrini kabullenememe.

Adam bir geneleve ya da bu işi parayla yapabileceği yerlere gitmemektedir. Çünkü mücadele verip kadınları ayartabildiğini kendine göstermek istiyor. Hala var olduğunu bunları yapabildiğini kendine kanıtlamak istiyor. Bu da bize erkeklik gururunun ne kadar zarar gördüğünü gösteriyor.

Adam, aslında bu yaptıklarını anlayabilecek kadar eğitilmiş, Ekonomi Yüksek Okulu mezunu. Fakat mesele erkeklik gururu olunca, bu ona fayda etmiyor. Tüm kaosu içinde Adam ailesi için bir şeyler yapma isteğinde olacak kadar da düşünceli. Bu da onun ailesini önemseyen bir yapıda olduğunu gösteriyor. *“Tek odalı bir evde oturuyorduk, berbat komşularımız vardı. Maaşım az, çocuğun nafakası, bebeğin masrafları derken, karım asabileşmeye başladı. İşte o zaman, yan gelirleri de var diye*

⁶⁰ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

⁶¹ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

şoförlüğe başladım. Aslında ekonomi yüksek okulu mezunuydum, bir devlet dairesinde muhasebeci olarak çalışıyordum.” ⁶²

İlk karısından olan oğlunun düğününe gidemediği için hayıflanması da bunun bir göstergesi olabilir. *“Ben onun artık özel muhafızım, onun yüzünden oğlumun düğününe bile gidemedim.”* ⁶³

Adam, tüm yaşadıkları karşında çok ciddi asabi bir kişilik haline gelmiştir. Kadına şiddet uygulaması bunun bir göstergesidir. *“Bana baksana seni Kimlik hırsız! Eteklikli casus! Ben sade vatandaşım. Senin de dediğin gibi basit bir şoför parçasıyım. Karanlık bir sokakta önüme geçme sakın, yoksa bir kaza olur, ezilirsin! Anladın mı? Karımı görmeye gidecekmış!”* ⁶⁴ Adamın bu çıkışı aslında karısından vazgeçemediği onu hala sevdiği anlamına da gelir. Ama bu sevgi onun için erkeklik gururuyla da karışık bir sevgidir. Yani Adamın durumu içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Fakat tüm karmaşıklığının yanı sıra yine de içinde iyi insancıl bir yan barındırmaktadır. *“Karanlıktan korkuyorsan seni çıkışa kadar geçirebilirim”* ⁶⁵ demesi, bize bunu gösterir.

Adamın tüm kaosun içinde aslında ne kadar yalnızlaştığını görüyoruz. Adam aslında yalnız bir adamdır. Bunu konuşmalarından çok net anlıyoruz. Yaşadıkları da onu iyice yalnızlaştırmıştır. Karısıyla yaşadıkları kimseye güven duymamasına ve herkesten kendisini soyutlamasına yol açmıştır.

Adamın anne ve babası hakkında metinde hiçbir bilgi yoktur. Var olan yakınlarını da yaşadıklarını hiç kimse bilmesin diye yanından uzaklaştırmıştır.

⁶² Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s19

⁶³ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.19

⁶⁴ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.16

⁶⁵ Gelman , Alexsander Bankta İki Kişi, s.15

“ O evden kaçmam lazım, anlıyor musun? Kaçmam lazım! Yalnız gidersem kaçamam, yardıma ihtiyacım var, hiç kimsem yok benim, yapayalnızım!”⁶⁶

Adam bunları yaşarken ne kadar güçlü görünmeye çalışsa da, aslında içine dokunacak birine çocuk gibi yaslanıp sığınmak istemektedir. Kimsenin onu anlayamayacağı duygusu kendisinde hakim olduğu için etrafında insan istememektedir.

Güçsüzlüğünün görünmesi de Adam’a ters gelmektedir. Adam’ın, gururu çok önemseyen biri olduğunu anlamaktayız. Bu ipuçlarından anladığımız kadarıyla Adam aslında sade, kendince mutlu bir insandır. Ne zaman ki 2. Karısıyla evlenir ve sonradan dostu olduğunu öğrenir işte ondan sonra hayatı kâbusa döner, o adam yerini çok başka bir adama bırakır. Güçsüz, aciz, çaresiz, zavallı kimsesiz bir çocuğa döndür adeta. “Bırakıp gidecek kadar da güçlü değilim. Beni avucunun içine almış, bana hükmediyor. Çok garip, sanki bir ışın saçıyor, ben de onun etki alanı içindeyim. Aklıma, onuruma, irademe hükmediyor. Eskiden, yani, ilk karımla olsun, diğer kadınlarla olsun, tüm ilişkilerde hep ben üstündüm, krallar gibiydim, şimdi köle durumuna düştüm. Öyle ayrıntılar var ki. Anlatmak istemiyorum, utaniyorum. Bir gün hastalandım, bana ne dedi, biliyor musun? ‘Sen bir hastaneye yatsan daha iyi olur, Fedya. Çok kaprislisin, sana bakamam.’”⁶⁷

Adam yaşadıklarına rağmen çözüm yolunun yine karısında olduğunu bilmektedir. Sorun da çözüm de odur. Çünkü kendisine kanıtlamak istediği şeyi ancak onun yanındayken becerebilir. Parkta karşısına çıkan Kadın sayesinde bunu daha iyi anlamıştır.

⁶⁶ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.18

⁶⁷ Gelman , Aleksander Bankta İki Kişi, s.19

2.2. Kadın Karakteri

Kadın Karakteri 35 yaşlarında boşanmış bir kadındır. Bir tane oğlu vardır. Bakımlı, dikkatli, iyi bir dinleyicidir. İlk evliliğinden ve yaşadıklarından elde ettiği bir özelliktir bu. Hayatın birçok yönüyle karşılaşmış güçlü bir kadındır. Oğlu ile iletişimi hakkında bilgi olmamasına karşın, olaylara tepkilerinden onu sevdiğini anlıyoruz. Bir fabrikada işçi olarak çalışan bir kadın olduğunu da metinden anlayabiliyoruz. *“Hayır! Porselen fabrikasındaki değilim, çorap fabrikasındaki bayanım ben!.. Hala anlayamadı kim olduğumu!..Gözünü oyarım senin!... Aşağılık herif.”*⁶⁸

Vera, kendini önemseyen, alımlı biridir. Kadınlığının farkındadır. Bir boşanma yaşadığı için erkeklere karşı temkinlidir. Evini seven bir kadındır. Kendince duygusal bir yapıya sahiptir. *“(İç çekerek başını kaldırır. Hıçkırarak adamın boynuna atılır. Sarılır, kucaklar. Bu kez de mutluluktan ağlamaktadır.) Fedya... Fedya... Fedya... (şehvetle öper.) İyi ki geldin. Sağol. Buradan ölüm çıkacaktı gelmeseydin”*⁶⁹

Aslında mutsuz bir kadındır. Her ne kadar oğlu olsa da, onu sevse de, o yalnızlığının farkındadır. Boşandıktan sonra bir kocanın boşluğunu hep hissetmektedir. Her önüne gelenle cinsellik paylaşıp koca diyecek kadar da basit bir yapıda da değildir. Sürekli parka gitmesi, sığınılacak ve dertlerini paylaşacak, dayanacak birini araması da bu yüzdendir. Yaşadığı ülkede genelde yalnız insanların yaptığı bir davranış bu. O da alışılmışı yapıp parklara gitmekte ve kendine yoldaş aramaktadır. Vera'nın bu davranışı onun içe dönük biri değil toplum içine çıkabilecek bir kapasitede olduğunu bize göstermektedir.

⁶⁸ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi, s.3

⁶⁹ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi,s.17

‘‘ Ben hemen hemen her akşam bu parktayım, tamam mı? Karşılaştık, çünkü ben senin yanına geldim. Sen yeryüzünde Vera diye bir kadının olduğunu bile unutmuşsun.....ama seni tanıdım, sonra da peşine düştüm.....’’⁷⁰

Metinde Vera yine ailesinden bahsetmektedir. Fakat onlarla pek görüşmemektedir. Bu onun ailesinden hoşlanmadığı anlamına gelir. Sadece çok önemli bir sorun olursa görüşebilir. Şu an ailesi olarak onun için en değerli varlık oğludur. Fakat oğlunun bir gün koşullar oluştuğunda gideceğini bilmektedir. Yalnızlığı daha da artacaktır. Bu nedenle bir erkek bulmak istemektedir. Öyle ileri boyutta bir yalnız ki bu, bulduğu kişiyi ikna etmek için birçok şartı kabul bile edebilir. *‘‘Gidelim öyleyse, ne olur? Karar verdik bile (Erkeği öper) İstesek kendimize orada ev bile yapabiliriz. Ne dersin? Müstakil bir evin olsun, istemez misin? Neden olmasın? İyi bir yer seçeriz. Bu konuda herkes bize yardımcı olur. Sen de donatım işleriyle uğraştığına göre malzeme temini, ulaşım, taşıma gibi işleri kolayca halledersin. Öyle değil mi? Benim tasarruf hesabında da iki tane binlik yatıyor, İnşaata başlama parası olur. Bir evin olsun istemez misin?’’⁷¹*

Yaşadığı onca sıkıntı, sorunlara rağmen asla umudunu kaybetmemiş, bunalıma girmemiş, mantıklı çözümler üretmeyi başarmayı bilmiştir. İnsancıl sevecen, yardım sever ve duygusal biridir.

Kadınlığın vermiş olduğu hinlikleri ve numaraları kullanarak Adamı çok defasında tongaya düşürmeyi başarmıştır. Bu da onun Rusya’da yaşayan her kadın gibi, çocuklukta tanıştıkları cinsellik oyunları iyi bilmesinden kaynaklanır.

⁷⁰ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi,s.7

⁷¹ Gelman ,Alexsander Bankta İki Kişi,s.12

3. BÖLÜM: UYGULAMA ÇALIŞMASI

3.1. Okuma Çalışmaları Süreci

Bu oyunu sevgili Fulyayla çalışmaya karar verdiğimde bireysel olarak bende bir tedirginlik vardı. Çünkü onunla hiç bu kadar ağır bir oyunda karşı karşıya gelmemiştim. Bu beni okumalara bile geçmeden huzursuz etmeye, germeye yetti. Çok önem verdiğim, bir eğitim için tez çalışmamdı. Neyse çalışmaya başladığım ilk günden ciddi olarak seyirci karşısına çıktığımız 28 Mart Pazar Gününe kadar tüm yaşadıklarımı aldığım notlarla samimi bir şekilde anlatmaya çalışacağım.

Metni İstanbul Devlet Tiyatrolarından aldığımızda çok heyecanlandım. Hemen danışmanımız Sayın Ayşe Nil Şamlıoğlu'na da mail yoluyla gönderdik. İlk okuduğumda çok karmaşık geldi oyun bana. Ama yalnız değildim. Partnerim Fulya ve danışmanımız Ayşe Nil Hoca vardı. İlk okuma provamızı yaptığımızda aklımız cidden karıştı. Bu nasıl bir tekst dedik. Oyun içinde küçük oyunlar. Hayatın tam merkezine nişan alınmış mesajlar. Ne oluyor dedik. İtiraf etmeliyim ki cidden bu kadar zor olacağının farkında değildik. Okuma provalarını genelde evlerimizde yaptık. Bazı provaları da açık havada Üsküdar sahilinde. Bir yandan teksti okurken yazar hakkında bilgi toplamaya çalıştık. İnternette araştırmalara başladık. Rusça bilmediğimiz için İngilizce öğretmeni olan eşimden yardım istedik. Biz oyunun yazarı Aleksander Gelman ulaşabilme çalışmalarına başladık. Ve bir akşam bir mail geldi. Ben Aleksander Gelman diyordu. Fakat devamında da o aradığınız kişi ben değilim diye de eklemişti. Biz de başka Aleksander Gelmanları arayama başladık. Beş'e yakın Gelman' la tanıştık. Ama aradığımız Gelman hiç biri değildi. Hatta aynı Gelman'a iki kez mail attığım da oldu.

Bir tane Gelman durumumuza ya çok üzüldü ya da ısrarımıza dayamayıp başka Gelman'a ulaşmamızı sağladı. Ama o da değildi aradığımız. İyice üzölmeye ve gerilmeye başladık. Yazar hakkında bilgi edinememek oyun için çok ciddi bir sorundu. Ama bu arada buluşup teks okumalarına devam ediyorduk. Teksi okudukça çok çalışmamız gereken bir oyun olduğunu, çok zorlanacağımızı anlamıştık.

İlk olarak metni kısaltalım dedik çünkü oyun, bir tez oyunu için uzundu. Danışmanımız Ayşe Nil Hoca da uzun dedi. Biz de kısaltma çalışmalarına başladık. Fakat bir türlü olmuyordu. Çünkü oyun hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımız için kestiğimiz her şey ileride karşımıza çıkıyordu. Nihayet farklı arkadaşlara da fikir danıştık. Oyunu 1 saate indirebilmeyi başardık. Ama endişeliydik. Çünkü yazar ve oyun hakkında bilgi edinememiştik. İstanbul Devlet Tiyatrolarında 2001 yılında oynadığı için kimse bize yardım da edemedi. Ve müjdeli haber oyun çıkmasında bize yardım eden İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu oyuncusu Caner Bilginer'den geldi. Oyunun çevirmenine ulaştığımızı söyledi. Bana da telefonunu verdi. Hemen oyunun çevirisini yapan Belgi Paksoy'u aradım. Çok nazik davrandı ve çok memnun olduğunu söyledi. Tez olarak bu oyunu seçtiğimiz için de bize teşekkür etti. Evinde bize randevu verdi. Birkaç gün sonra evine gittik. Uzun bir akşam başladı bizim için. Gözümüzü ve kulağımızı kendisinden alamadık. Oyunun yazarı Gelman'ın arkadaşı olduğunu, hala görüştüğünü bize söyledi. Biz çok ama çok sevindik. O gün, önce bize yazar ve eserleri hakkında bilgiler verdi. Sonra da oyun hakkında. Ben bir sürü sorular hazırlamıştım. Tüm sorularımı kendisine yönelttim. Çok tatminkâr yanıtlar aldım. Bize notlar hazırlamıştı. Onları da verdi. O akşamdan sonra bize ciddi bir güven geldi. Okumalara daha şevkle devam ettik. Ama oyunun içine girdikçe derinliği artmaya başladı. Biz de o derinlikle beraber keyif almaya başladık. Fakat şunu da itiraf edeyim korkmaya da

başladım. Çünkü Sayın Belgi Paksoy oyunun Rusya’da Moskova Sanat Tiyatrosu dahil dünyanın bir çok yerinde oynandığını, hatta Rusya’da, Bankta İki Kişi festivali yapıldığını söyledi. Çok başarılı temsiller seyrettiğini de ifade etti. Bu söyledikleri ben de tedirginliğe yol açtı.

Moskova Sanat Tiyatro’sundan seyrettiği bu oyunu bizden seyretmek istediğini ve çok güzel bir oyun çıkaracağımızı umduğunu da söyledi. Tabi ki biz de gerim gerim gerildik. Çalışmalara daha da yoğunlaştık. Teksin içine daldıkça daldık. Çok sürükleyici, çok evrensel bir konu ve derinliği inanılmaz bir oyunla karşı karşıya olduğumuzu gün geçtikçe daha iyi anladık. Tartışmalarımız başladı. Uzlaşamadığımız birçok konu oldu.

Uzun okumalar neticesinde tekstin söylediğinin aslında görünenden daha fazlası derinliğinin olduğu kanaatine vardık. Bu bizi daha da korkutmaya başladı. Tam olarak amacımız metni doğru anlamaya yönelik olduğu için önce evet deyip çok şeyden zamanla vazgeçtik.

Teksti anlamaya başladıkça heyecanımız artıyordu. Beraberinde endişe de artıyordu. Çünkü bir dehaydı bu oyun. İçinde kaybolma riski de vardı. Ama Oyunun çevirmeni Belgi Paksoy’un verdiği bilgiler bize çok ama çok yardımcı oldu. Öyle zamanlar oldu ki sadece kısa bir bölümü günlerce okuduğumuz, tartıştığımız oldu.

Oyunu okuyup anladıkça hayatın ta içinden olduğunu, çok evrensel olduğunu, çok gerçek olduğunu kavramak bizi, bunu nasıl oynayacağımız endişesine sürükledi. Farklı bir tedirginliğimiz başladı. Sade, gündelik bir dil. Hiç kimseye uzak olmayan cümleler, duygu patlamaları, gerilimler. Bizim rollerimizi sevmemizi sağladı.

Hocalarımızın genelde söylediği ‘rollerinizi sevin’ söylemi gerçekleşmeye başlamıştı. Sevmek daha fazla özen, gerektiği için hiçbir şey yetmemeye başladı. Hep

daha fazla okumamız çalışmamız gerektiği fikrini bize yerleştirdi.

Etrafımdaki insanlara bakışım daha farklılaştı. O kadar günceldi ki konu, hepimizin yaşadığı hayatta teğet geçtiği anlarla, zamanlarla doluydu oyun. O nedenle alıcılarım çok daha açık, farklı bakıyordum etrafıma ve kendime. Uzun okumalarımızın buna çok büyük katkısı oldu. Her durumda umudu kaybetmemek, ama yalan söylemek, gizlemek, inkâr edip itiraf etmek, ön yargı, ön kabul, değerler ve kutsalların sarsılması, hayal kırıklığı yani hayatımızı başlatan ve sonlandıran uçlarla dolu bir oyundu bu. Tam da en sevdiğim dediğim ilgi alanım konular. Böyle bir rolü şimdilik okumak çok kolay değildi. Hayatta yaşamak kolay da, sahnede oynamak çok ama çok zordu bizim için. O nedenle çok çalışmamız gerekiyordu. Çetin Hocanın dediği gerçeyle oyun arasındaki farkın dayanılmaz hafifliğini yaşamaya başlamıştık. Bu derslerin inanılmaz katkısını oyun derinleştikçe daha da anladık. Ve oyuna inancım çok fazlasıyla artmaya başladı.

Oyunu düşündükçe Aleksander Gelmana da hayranlığım arttı. Böyle yoğun, etkileyici kışkırtıcı bir oyunu bize kazandırdığı için içten teşekkürlerimi gönderiyorum kendisine.

Metni sahneye aktarıırken de tüm yaşadığımız şaşkınlıkları, yani oyunun derinliği ile ilgili, yaşamaya devam ettik. Önce okurken, sonra oynarken şimdi yazarken bile metnin içinde var olan zenginliği keşfettikçe kendimi daha değerli, mutlu hissediyorum.

3.2. Sahneleme Çalışmaları Süreci

Oyunu sahneleme sürecine girmeden düşündüğüm bir şeyi samimiyetle söylemek istiyorum. İyi ki Yüksek Lisansa başlamışım çünkü burası bana çok şey kattı. Hocalarımız çok değerli sanat insanları. Farklı tarzlardan gelmeleri benim gözümde onları daha değerli kılıyor. Onlara ve kendime Yüksek Lisans eğitimimde

öğrendiklerimi bu oyunda göstermek en büyük dileğim. Ve benim için bu önemli dileğimi gerçekleştirme yolunda avantajlarım vardı ama dezavantajlarımın da olduğunu biliyorum. Aslında onlarla mücadele edip kendimi geliştirmeyi çok ama çok istiyorum.

En önemli edimim; hocaların da sıklıkla söylediği gibi ‘dinlemek’. Bu, biraz eksikliğini hissettiğim bir şeydi. Yaptığımız acele, biraz da ticari işlerden miras kaldı diyebilirim. Bu eksikimin kesinlikle farkındaydım. Bir oyuncu olarak fark etmenin ne kadar çok önemli olduğunu biliyordum. *“En Büyük Bilgelik, insanın kendi eksikliğini bilemesidir.”*⁷²

Zaten bir oyuncunun diğer bir oyuncuyu dinledikten sonra oluşan değişimi rol kişisini oynatmaya yeter. Bu kadar basit bu. Ama asıl olan da sahnede basiti yapmak. İşte zor olan da bu. Derslerde yaptığımız dinleme egzersizleri bunu bana gösterdi. Şimdi bunu oyunda da kendime gösterip oyunculuğumda ileri adımlar atmak istiyorum. Yani konuşurken karşımdakini dinleyişimde de anlatabilmek.

Yine önceki çalışmalarımın edindiğim bazı alışkanlıklardan vazgeçmek de istiyorum. Provalara ezber gelmek. Şu cümleyi çok duyardım. *“Arkadaşlar 2 hafta sonra provalara başlıyoruz herkes rolünü ezberlesin. Oyunu çıkarmak için vaktimiz yok.”* Provalara ezber gitmenin benim için çok ciddi tehlikelere yol açabileceğinin ve kısıtlayabileceğinin pek farkında değildim. Şimdi anlıyorum ki, benim dışımdaki herkesle, her şeyle peşinen iletişimimi kesiyordum. Bu alışkanlık beni kısıtlayıp yapabileceklerimi de engelliyordu. O nedenle tahmin edilen tavır ve davranışlar içine giriyordum. Çetin Hocanın bir gün bir uygulamada, *“Şimdi ne yapacağını tahmin ettim”* demesi bununla alakalıydı. Ayrıca bu benim farkındalığımı da olumsuz

⁷² Stanislavski, Konstantin S. *Bir Aktör Hazırlanıyor*, Çeviren: Suat Taşer, Papirüs Yayınları, İstanbul (2002), s.344

etkiliyordu. Etrafımda ne var, kim var? Nasıllar? Nasıl bakıyorlar? Hem bende hem etrafımda neler oluyor'u, teksi çalışmalar başlamadan önce ezberlediğim için fark edemiyordum. Eric Morris ve Joan Hotkics Lütfeñ Rol Yapmayın Kitabında şöyle diyor:

*“ Bir oyuncunun hazırlığı, farkındalığını; hem içinde hem çevresindeki dünyada neler olduğunun farkındalığını arttırma çalışması sürecini de içermelidir. Ne kadar çok şeyi fark ederseniz o kadar çok şeyden etkilenirsiniz. Ne kadar çok şeyden etkilenirseniz o kadar çok çeşit duygusal yaşantınız olur. Ve böylece çeşitli insanların davranışlarını yaratmada içinden seçebileceğiniz daha fazla yaşam düzeyiniz olur.”*⁷³

O nedenle bu yönümü kesinlikle yenmeliydim. Ve Bankta İki Kişi oyununda kesinlikle teksi ezberlemedim. Hiç peşin hükümler içine girmedim. Kendime de zaman sınırlaması koymadım. Bu anlamda daha bilinçli başladık provalara, ezberi sahne üstünde Fulya ile beraber yaptık. Bu bize birçok şeyi deneyimleme fırsatı verdi. Sürekli arayışlar içine girmemizi sağladı. İşimize yarayanı tuttuk. Ama ilerleyen provalarda onlardan da vazgeçtiğimiz oldu. Başka şeyler bulduk. Bunu beni daha aşka getirdi. Provalar yaratıcı hale geldiğinden prova günlerini çok seviyordum. Müge hocanın *“Sınırlarınıza gitmekten korkamayın. Uçlarınıza gidip gelin, korkmayın keşifler yapın”* demesinin faydalarını provalar boyunca yaşadık.

Oyunda önemseydiğim başka bir şey de okulun bana kazandırdığı, istek bularak oynama anlayışı. Sahne çalışmalarına başlamadan kendime söz verdiğim bir konuydu bu. İstekle, inanarak oynamak. Böyle olmadığında yani alışkanlıklarım devreye girip replik söylediğimde çok rahatsız oluyordum. Bazı hocalarım bunu çok iyi fark etmişti.

⁷³ Morris, Eric, Hotkics, Joan, *Rol yapmayın Lütfen, Çeviren: İpek Bilgin, Dost Yayınevi, Ankara, (1998) s.98*

Özellikle Hamlet çalışmasında Çetin Hocanın dersinde son ana kadar sahneye çıkmama isteğim bundan kaynaklanıyordu. Daha sonra güçlü bir istek bulup parçayı oynadığımda hem Çetin Hoca beğeniyordu, hem de ben kendimi inanılmaz huzurlu hissediyordum. Öyle olduğunda rol kişisine kendinizi bırakabiliyorsunuz. Yine Çetin Hocanın sık söylediği bir şeydi bu: Rol kişisine kendiniz bırakın. Bu oyunda tüm bunları yapmaya çalıştım. Yani istek bularak oynamak. Her repliğe bir istek bulmak. Bu rol kişisini çok rahatlatan bir yöntemdi ama beni bazen inanılmaz geren bir mesele haline gelebiliyordu. Öyle duruma gelmiştik ki bir evet, ya da hayır'dan ibaret repliğe bile istek yüklemek istiyorduk. Aksi halde o replik bizi huzursuz ediyordu. Tıkandığım huzursuz olduğum replik ya da eyleme bir istek bularak üstesinden gelebiliyordum ve arkası da çorap söküğü gibi geliyordu. Bir ritme kapılıp oradan boş yere koşturmuyordum. Bu da tüm istek bulma gerginliğime fazlasıyla değiyordu.

İnanmadığım hiçbir şeyi oynamama kararlılığım Müge Hocayla yaptığımız Bir Yaz Gecesi Rüyası çalışmasıyla pekiştirdiğim bir alışkanlık haline gelmişti. Çetin Hocadan çok duyduğumuz hatta haftalar boyu oyuna istek bulamadığımız için rolü oynatmaması, Müge Hocayla yaptığımız bu Şekspir çalışmasında beni çok ama çok rahatlatmıştı. İşte o zaman tamam dedim. İstek yok, oyun yok. O nedenle bu çalışmada her repliği didik didik edip istek bulmak, replikleri anlamak bizim doğru oynamamızı sağlayacaktı.

İlk sahne provalarına bu anlattıklarım ile başladık. Tüm alışkanlıklarımı bırakıp sadece dinlemeye, sonra 'bana ne oluyor'a, karşımadaki oyuncuya, sahnede ne olup ne bitiyor' a kendimi bıraktım. Kendimi bir bakıma sıfırladım. Format attım mantığıma. Özgür bıraktım aklımı. Sınırlarıma dokunup geri gelmek istedim. İçimde dokunulmamış yanlarıma dokunmak istedim. Onun için bir takım doğaçlamalar yaptık. Birbirini çok

seven bir çift, yeni ayrılmış kozlarını paylaşan bir çift. Bunları yaparken gözlerimizi birbirimizden hiç ayırmadık. Süreç nereye giderse oraya gittik. Bazen çok ciddi tartışmalara, sesimiz çıktığı kadar bağırmalara, bazen de susarak konuşmalara kadar gitti bu doğaçlamalarımız.

Ama tüm çatışmalarımız, çıkarımlarımız bir iletişimin ürünüydü, birbirimizi dinlememizin sonucuydu. Varlığımızın, diğeri üzerindeki etkileriydi. Birbirimizi duymamız, görmemiz, dokunmamız, sahnede bizim gerçekten bir karakter olarak var olmamızı, role güvenmemizi ve inanmamızı sağladı. Özdemir Nutku, Sahne Bilgisi kitabının Oyun Kişilerinin Yorumlaması bölümünde şöyle diyor:

*Bir oyunun kişileri birbirleriyle olan ilişkileri ile ele alınmalıdır. Baş oyun kişisi de olsa, o karakterin tek başına hiçbir anlamı yoktur. Oyun kişisi belli bir dramatik durum ve insancıl ilişki içinde anlam bulur.*⁷⁴

4. BÖLÜM: SONUÇ

Oyun jüriye gösterilmeden önce 28 Mart 2010 Pazar Günü Saat: 20.00'da Kartal Hasan Ali Yücel Kültür Merkezinde sergilendi. Bu ciddi olarak ilk gösterimdi. Daha öncesinde yani Martın ikinci haftası Danışman Hocamız Sayın Ayşe Nil ŞAMLIOĞLU'na okulda prova mantığında bir gösterim yapmıştık. O da biz oyunun esik yerlerini çok çarpıcı örnekler vererek anlattı. Ve 28 Mart Oyununa jüriyi çağırmanın dedi. Bende Hocamızın işaret ettiği Adam rolündeki eksikler üzerine gittim. Adam karakterindeki boşlukları doldurma çalışmalarına başladım. Adam karakterinin istekleri noktasında tekrar gözden geçirmelere başladım. Rol arkadaşım Fulyayla birlikte oyunu baştan ele aldık. 28 Mart oyununa eksiklerimizi tamamlayarak çıkma gayretindeydik. Bu oyun

⁷⁴ Nutku, Özdemir, *Sahne Bilgisi*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, (1989) , s. 69-70

bizim için çok önemliydi oyunun çevirmeni Sayın Belgi PAKSOY izleyecekti. Zira bu oyunu Moskova Sanat Tiyatrosu olmak üzere birçok topluluktan izlemiştii. Nihayet ilk oyunumuzu oynadık. Seyirci hiç beklemediğimiz yerlerde tepkiler verdi. Aslında Danışman Hocamızın bize anlattığı paralellikte gelişmelerdi bunlar. Oyunun çevirmeni yanımıza geldi. Ben ona Adam karakterinin istekleri noktasında ne gördüğünü sordum. O da bana çok olumlu, beni destekleyen şeyler söyledi. Oyuna inanılmaz güvenim arttı. Tabi ki seyircinin algılayamadığı ve anlayamadığı yerler de oldu. Bu yerlerde hiç reaksiyon alamadık. Yine istekler noktasında düşünmem gerektiğini anladım.

16 Mayıs 2010 Pazar Günü İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları Genç Günler kapsamında oyunu sergiledik. Bu oyuna daha bilinçli çıktık. Eksiklerimizi düzeltmeye çalışarak. Bizi matinede seyreden değerli Hocamız Sayın Çetin SARIKARTAL Adam karakterinin yorumlanışı noktasında çok güzel açılımlarda bulundu. Onun bu açıklamaları beni farklı bir yönden de rolü görmemi sağladı. Dinleme ve özellikle de göz göze temasların önemi üzerinde durdu. Biz de rol arkadaşım Fulyayla bütün bu eleştiriler doğrultusunda çalışmalarımızı yoğunlaştırdık.

Ve asıl Jüri gösterimini yaptığımız oyunda çok rahat ettim. Role kendimi bırakmanın huzurunu ve rahatlığını yaşadım. Karşımdaki dinleyip rol kişisine olanlara kendimi bıraktım. Fulya içinde durum benimkinden farklı değildi. Karşımdaki Kadın karakterini gördükçe, Adam karakterine kendimi iyice bıraktım. Ve ikimiz de güven içinde oynamaya başladığımızı fark ettik.

Yani sonuçta okulda birbirinden değerli hocalarımdan öğrendiklerim ve beynime olmazsa olmaz diye yazdıklarımdan yola çıkarak, bu role hazırlandım.

Sahneleme sürecinde tüm bilgilerimi süzgeçten geçirerek, bir role hazırlanma sürecindeki deneyimlerim bana çok kalıcı bilgiler ve kazanımlar sağladı.

5. BÖLÜM: KAYNAKÇA

Şener, Seveda, *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları (2003)

Stanislavski, Konstantin S. *Bir Karakter Yaratmak*, Çeviren: Suat Taşer, Ankara, Papirüs Yayınları (2002)

Morris, Eric, Hotkics, Joan, *Rol Yapmayın Lütfen*, Çeviren: İpek Bilgin, Ankara, Dost Yayınevi, (1998)

Nutku, Özdemir, *Sahne Bilgisi*, İstanbul, Kabalcı Yayınevi Yayınları (1989)

Gelman, Alexander, *Bankta İki Kişi*, Çeviren: Belgi Paksoy